

**Hallituksen esitys Eduskunnalle hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi hätäkeskuslaki, jonka perusteella järjestettäisiin pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustoiminta. Lakiehdotuksen mukaisella järjestelmällä korvattaisiin erilliset pelastustoimilain mukaiset kunnalliset hätäkeskukset ja poliisin hallintojärjestelmään kuuluvat poliisin hälytyskeskukset.

Hätäkeskuslakia ei kuitenkaan sovellettaisi hätäkeskustoimintaan Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kunnissa, joissa hätäkeskustoiminnasta vastaisivat edelleen asianomaiset kunnat siten kuin pelastustoimilaissa säädetään. Hätäkeskuslakia ei myöskään sovellettaisi poliisin toimintaan edellä mainittujen kuntien alueilla. Pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnan järjestämistapaa arvioidaan yhdistetystä hätäkeskusjärjestelmästä saatujen kokemusten perusteella myöhemmin uudelleen. Esitys sisältää järjestelyyn liittyvän pelastustoimilain muuttamista koskevan lakiehdotuksen.

Yhdistettyjä hätäkeskuksia on kokeiltu huhtikuusta 1996 alkaen neljällä alueella hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain nojalla. Kokeilu päättyi maaliskuun lopussa vuonna 2001. Esityksen mukainen hätäkeskusjärjestelmä perustuu pääasiallisesti niihin kokemuksiin, joita hätäkeskuskokeilusta on saatu.

Hätäkeskustoimintaa varten olisi sisäasiainministeriön alainen hätäkeskuslaitos, jota johdettaisiin yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Hätäkeskusten ensisijaisena tehtävänä olisi vastaanottaa pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen toimialaan kuuluvia ilmoituksia sekä tilannearvion perusteella välittää tehtäviä näiden hallinnonalojen suoritusyksiköille. Hätäkeskus voisi hoitaa myös muita sen toimialaan soveltuvia tehtäviä laissa säädetyn mukaisesti. Hätäkeskukset vastaisivat muiden hallinnonalojen vastuulla

olevia hätätilanteita koskevia ilmoituksia, jollei niiden käsittelystä muualla laissa toisin säädetä.

Valtioneuvosto päättäisi valtakunnan jakamisesta hätäkeskusalueisiin, ja hätäkeskustoiminta siirtyisi viranomaisten erillisistä keskuksista valtion hätäkeskuksiin sisäasiainministeriön erikseen päättämässä aikataulussa vuoteen 2006 mennessä ja sen mukaan kuin valtion talousarviossa osoitetaan siihen varoja. Kokeiluhätäkeskukset muuttuisivat valtion hätäkeskuksiksi hätäkeskuskokeilun päättyessä.

Esitys sisältää säännökset hätäkeskukselle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisten henkilörekisterien ylläpidosta ja tiedonsaantioikeudesta rekistereistä, joista hätäkeskus tarvitsee tietoja hälytystehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka hälytetyn yksikön tukemiseksi.

Hallituksen esitys sisältää säännösehdotukset valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurvan järjestämisestä.

Valtion ylläpitämän hätäkeskusjärjestelmän kustannukset katettaisiin kunnallisten hätäkeskusten toimintamenoja vastaavalla vähennyksellä kuntien yleisestä valtionosuudesta, poliisin hälytyskeskusten lakkauttamisesta arvioidulla kustannussäästöllä siirtona poliisin toimintamäärärahoista sekä kunnallisten hätäkeskusten perustamiskustannusten valtionosuuksien vähennyksellä. Hätäkeskusuudistuksen taloudellisista vaikutuksista on laadittu erikseen vaikutusarvioidokummentti. Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun asetuksen mukaan sisäasiainministeriön on ilmoitettava kokeilualueen kunnille vuotaa ennen kokeilun päättymistä eli viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2000 jos hätä-

keskusten ylläpitovastuu palaa asianomaisilla alueilla kunnille. Tästä ja hätäkeskusjärjes-

telmän valmistelutoimenpiteistä johtuen laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2000.

---

## SISÄLLYSLUETTELO

|                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------|----|
| ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .....                                 | 1  |
| YLEISPERUSTELUT .....                                                 | 5  |
| 1. Nykytila .....                                                     | 5  |
| 1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö .....                                   | 5  |
| Yleistä .....                                                         | 5  |
| Kunnalliset hätäkeskukset .....                                       | 5  |
| Poliisin hälytyskeskukset .....                                       | 7  |
| Kokeiluhätäkeskukset .....                                            | 7  |
| Meripelastuskeskukset ja lentopelastuskeskukset .....                 | 8  |
| Yksityisen sairaankuljetuksen tilausnumero .....                      | 8  |
| 1.2. Kansainvälinen kehitys ja hätäkeskusjärjestelyt ulkomailla ..... | 8  |
| EY:n lainsäädäntö .....                                               | 8  |
| Tilanne unionin jäsenmaissa .....                                     | 8  |
| Pohjoismaat .....                                                     | 8  |
| Muut EU-maat .....                                                    | 9  |
| Muut maat .....                                                       | 9  |
| 1.3. Nykytilan arviointi .....                                        | 9  |
| Kunnalliset hätäkeskukset .....                                       | 9  |
| Poliisin hälytyskeskukset .....                                       | 10 |
| Hätäkeskuskokeilu .....                                               | 10 |
| Muiden hallinnonalojen hälytyskeskusjärjestelyt .....                 | 11 |
| 2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset .....                 | 11 |
| 2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi .....                | 11 |
| 2.2. Vaihtoehtoiset ratkaisumallit .....                              | 11 |
| 2.3. Keskeiset ehdotukset .....                                       | 12 |
| Hätäkeskusjärjestelmän hallintomalli ja toteutusaikataulu .....       | 12 |
| Hätäkeskusaluejako ja hätäkeskusten sijainti .....                    | 13 |
| Hätäkeskusten henkilörekisterit ja henkilötietojen käsittely .....    | 13 |
| Siirtymävaihetta koskevat ehdotukset .....                            | 15 |
| 3. Esityksen vaikutukset .....                                        | 15 |
| 3.1. Taloudelliset vaikutukset .....                                  | 15 |
| 3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset .....                     | 17 |
| Yleistä .....                                                         | 17 |
| Kunnallisten hätäkeskuspäivystäjien eläketurva .....                  | 17 |
| Poliisimiesten eläketurva .....                                       | 18 |
| 4. Asian valmistelu .....                                             | 19 |
| 4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto .....                             | 19 |
| 4.2. Lausunnot .....                                                  | 19 |
| 5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja .....                        | 19 |
| Viranomaisradioverkko .....                                           | 19 |
| Riippuvuus muista esityksistä .....                                   | 20 |
| YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT .....                                    | 21 |
| 1. Lakiehdotusten perustelut .....                                    | 21 |
| 1.1. Hätäkeskuslaki .....                                             | 21 |

|                                                                                         |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.2. Laki pelastustoimilain muuttamisesta . . . . .                                     | 32 |
| 2. Tarkemmat säännökset ja määräykset . . . . .                                         | 32 |
| Hätäkeskusasetus ja hätäkeskuslaitoksen työjärjestykset . . . . .                       | 32 |
| Sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksenantovaltuus . . . . . | 33 |
| Poliisiasetuksen muuttaminen . . . . .                                                  | 33 |
| 3. Voimaantulo . . . . .                                                                | 33 |
| 4. Säättämisjärjestys . . . . .                                                         | 33 |
| Hätäkeskustietojärjestelmän suhteesta perusoikeuksiin . . . . .                         | 33 |
| Rekisterien käyttöoikeuden suhteesta perusoikeuksiin . . . . .                          | 34 |

## LAKIEHDOTUKSET

|                                                      |    |
|------------------------------------------------------|----|
| 1. Hätäkeskuslaki . . . . .                          | 35 |
| 2. Laki pelastustustoimilain muuttamisesta . . . . . | 40 |

## LIITE

### Rinnakkaistekstit

|                                                   |    |
|---------------------------------------------------|----|
| 2. Laki pelastustoimilain muuttamisesta . . . . . | 41 |
|---------------------------------------------------|----|

## YLEISPERUSTELUT

## 1. Nykytila

## 1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

## Yleistä

Aluehälytyskeskusten perustamisvelvollisuus annettiin kunnille palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/1975) voimaantulon yhteydessä vuonna 1976. Aluehälytyskeskukset toimivat alkuun ensisijaisesti palo- ja pelastustoimen hätäilmoituksia vastaanottavina keskuksina. Vuonna 1983 toteutetulla palo- ja pelastustoimesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (355/1983) aluehälytyskeskukset määrättiin toimimaan yleisinä hätäilmoituskeskuksina, joiden tehtäviin kuuluvat myös sosiaali- ja terveystointa koskevien hätäilmoitusten vastaanottaminen ja sosiaali- ja terveystoimen yksiköiden, erityisesti sairaankuljetuksen hälyttäminen. Ennen aluehälytyskeskusjärjestelmän käyttöönottoa hätäilmoitusten vastaanottaminen ja avun antamisesta vastaavien tahojen hälyttäminen oli kuntakohtaisten järjestelyjen varassa. Pelastustoimilain (561/1999) voimaantulon myötä aluehälytyskeskuksen nimi muuttui 1 päivästä syyskuuta 1999 hätäkeskukseksi keskusten toiminnan tai ylläpitäjän muuttumatta.

Poliisille tarkoitettuja ilmoituksia vastaanottavat ja tehtäviä poliisin yksiköille antavat poliisin hälytyskeskukset, joiden perustaminen ja ylläpitäminen perustuu poliisin sisäisiin määräyksiin ja ohjeisiin.

Pelastustoimen (1 päivään syyskuuta 1999 asti palo- ja pelastustoimi) sairaankuljetuksen ja ensihoidon sekä poliisin hälytyskeskustoimintojen yhdistämisestä on kokeiltu hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain (1257/1993), jäljempänä hätäkeskuskokeilulaki, perusteella neljällä kokeilualueella 1 päivästä huhtikuuta 1996 alkaen ja kokeilu jatkui 31 päivään maaliskuuta 2001.

Meripelastuskeskukset ja lentopelastuskeskukset pitävät erikseen yllä valmiutta vastuualueelleen kuuluvien pelastustehtävien johtamiseen.

Kunnallisten hätäkeskusten, poliisin hälytyskeskusten ja kokeiluhätäkeskusten lisäksi osalla sairaankuljetusyrityksistä on erillisiä kiireettömän sairaankuljetuksen tilausnumeroita.

## Kunnalliset hätäkeskukset

Kunnallisista hätäkeskuksista säädetään pelastustoimilaissa. Pelastustoimilain hätäkeskuksia koskevilla säännöksillä on korvattu palo- ja pelastustoimesta annetun lain säännökset kunnallisista aluehälytyskeskuksista. Toteutettu nimenmuutos on luonteeltaan tekninen eikä vaikuta keskusten toiminnan sisältöön tai vastuuseen ylläpitää keskuksia.

Pelastustoimilain säännökset hätäkeskuksista vastaavat pääasialliselta sisällöltään sitä edeltäneen palo- ja pelastustoimesta annetun lain säännöksiä aluehälytyskeskuksista. Kunnalliset hätäkeskukset ovat yleisiä hätäilmoituskeskuksia samalla tavoin kuin niitä edeltäneet aluehälytyskeskukset.

Pelastustoimilain mukaan valtakunnan alue jaetaan hälytystoiminnan järjestämiseksi hälytysalueisiin, jotka määrää valtioneuvosto. Hälytysalueeseen kuuluvien kuntien on perustettava hätäkeskus ja ylläpidettävä sitä. Hätäkeskus sijoitetaan pelastustoimesta vastaavan ministeriön määräämään kuntaan.

Hätäkeskuksen tehtävänä on ottaa vastaan hätäilmoituksia kaikkina vuorokauden aikoina ja hälyttää tarvittava apu. Hätäkeskus arvioi ilmoituksen perusteella tilanteessa tarvittavan avun.

Hätäkeskuksen pelastustoimen alaan kuuluvista tehtävistä keskeisin on tulipaloja ja muita onnettomuuksia koskevien ilmoitusten vastaanottaminen ja avun hälyttäminen. Hätäkeskus tukee pelastustoimen toimintayksiköitä tehtävän aikana muun muassa toimimalla pelastustoimen viestikeskuksena. Lisäksi hätäkeskusten valvontaan on kytketty muun muassa lakisääteisesti edellytetyjä tai muutoin tärkeiden kohteiden automaattisia paloilmoitinlaitteistoja.

Hätäkeskusten tehtäviin kuuluu pelastustoimen hätäkeskustehtävien lisäksi sosiaali- ja terveystoimen, kuten sairaankuljetuksen, hätäkeskustehtävät.

Kansanterveyslain (66/1972) mukaan kunnan tulee kansanterveystyöhön kuuluvana tehtävänä huolehtia muun muassa sairaankuljetuksen järjestämisestä ja sen valmiudesta sekä ylläpitää lääkinnällisen pelastustoiminnan valmiutta. Kunnan velvollisuudesta sosiaalipalvelujen järjestämiseen säädetään

sosiaalihuoltolaissa (710/1982).

Erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) mukaan sairaanhoitopiiriin tulee huolehtia lääkinnällisestä pelastustoiminnasta. Tällä tarkoitetaan terveydenhuollon äkillisten tilanteiden hoitamiseksi tarvittavaa toiminnallista osaa, kuten terveyskeskusten ja sairaaloiden ulkopuolella annettavaa ensiapua ja ensihoitoa tapahtumapaikalla ja kuljetuksen aikana sekä välitöntä ensihoitoa sairaalassa. Lääkinällinen pelastustoiminta sisältää toiminnan ensihoitojärjestelmän hälyttämisestä siihen asti, kunnes potilaan tila sairaalassa on vakiinnutettu. Toiminta käynnistyy potilaan itsensä tai muiden paikalla olevien yhteydenotosta hätäkeskukseen. Hätäkeskuksen henkilökunta arvioi saatujen tietojen perusteella tilanteeseen liittyvän avun tarpeen.

Terveyskeskusten tulee antaa alueensa sairaankuljetusta koskevat toimintaohjeet hätäkeskukselle. Sairauksien kuljetusta koskevien ilmoitusten käsittelyssä hätäkeskuksen keskeinen tehtävä on tunnistaa hätätilanne ja kohdentaa voimavarat siten, että paras käytettävissä oleva apu voidaan lähettää korkeariskisimmäksi arvioituun tehtävään. Lisäksi hätäkeskus välittää kiireettömiä sairaankuljetustehtäviä. Muut kuin hätätilapotilaan hoitoon liittyvät tehtävät muodostavat valtaosan sairaankuljetustehtävistä.

Sosiaali- ja terveystoimi tarvitsee hätäkeskuspalveluja edellä mainittujen tehtävien lisäksi muun muassa suuronnettomuuksissa tarvittavan lääkäri- tai lääkintäryhmän toiminnan käynnistämiseksi, onnettomuuksissa tarvittavassa valvontayhteistyössä, kotisairaanhoidon ja kotiaavun järjestelyissä, turvapuhelinpäivystyksessä ja sosiaalitoimen äkillisissä palvelutarpeissa.

Vastaanottamansa poliisille tarkoitetut hätäpuhelut hätäkeskus yhdistää poliisin hälytyskeskukseen.

Hätäkeskus voi hoitaa muitakin tehtäviä, jos niistä ei ole haittaa pelastustoimilakiin perustuvien hätäkeskuksen varsinaisten tehtävien hoitamiseksi. Kunnallisen hätäkeskuksen tehtävistä säädetään tarkemmin pelastus-toimiasetuksessa (857/1999).

Kunnalliset hätäkeskukset (aluehälytyskeskukset) ovat jo 1970-luvulta lähtien hoitaneet lakisääteisen hätäilmoituskeskustoimintansa ohella erilaisia maksullisia palvelutehtäviä, muun muassa erilaisten kiinteistö- ja murtohälytinalaitteistojen valvonta ja hälytysten välitystehtäviä. Kiinteistöhälytinalaitteistot välittävät tietoja esimerkiksi lämpö-, vesi-,

ilmastointi- ja sähköjärjestelmien toiminnasta.

Kiinteistö- ja murtohälytinalaitteistojen valvonta- ja hälytysten välitystehtävien hoitamisen on eräin edellytyksin katsottava edellyttävän vartioimisliikelaisissa (237/1983) tarkoitettua vartioimisliikelupaa, jos toiminta tapahtuu ansiotarkoituksessa toimeksiantosopimukseen perustuen. Vartioimisliikelain mukaan vartioimisliikkeen harjoittamisella tarkoitetaan ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa omaisuuden vartiointia ja henkilön koskemattomuuden suojaamista. Lain perustelujen mukaan omaisuuden vartiointilla tarkoitetaan myös omaisuuden teknistä vartiointia. Omi- en kohteiden valvominen eli niin sanottu omavartiointi ei kuitenkaan edellytä vartioimisliikelaisissa tarkoitettua lupaa.

Kunnalliset hätäkeskukset ovat lakisääteisen tehtävänsä ulkopuolella voineet omavartiointina hoitaa rajoituksetta jäsenkuntiansa omistamiin kohteisiin sijoitettujen kiinteistö- ja murtohälytinalaitteistojen valvonta- ja hälytysten välitystehtäviä. Vartioimisliikelain säännösten estämättä kunnalliset hätäkeskukset ovat myös voineet hoitaa yhteiskunnan kannalta tärkeiden kiinteistönhälytinalaitteistojen valvonta- ja hälytysten välitystehtäviä riippumatta valvottavan kohteen omistussuhteista. Viimeksi mainitun tehtäväkokonaisuuden on katsottu kuuluvan kunnallisen hätäkeskuksen lakisääteiseen tehtävään yleisenä hätäilmoituskeskukseksi.

Valtion tehtävänä on järjestää ja pitää yllä hätäkeskusten väliset sekä niiden ja lääninhallitusten väliset viestiyhteydet. Pelastustoi- mesta vastaava ministeriö voi määrätä sopivan hätäkeskuksen toimimaan lääninhallituksen apuna läänin viesti- ja johtokeskukseksi sekä sopivan hätäkeskuksen ministeriön apuna valtakunnallisena viesti- ja johtokeskukseksi. Läänin hätäkeskukselle ja valtakunnalliselle hätäkeskukselle suoritetaan kohtuullinen vuosittainen korvaus valtion varoista.

Kunnat saavat hätäkeskusten perustamiskustannuksiin valtionosuutta kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa (560/1975) säädetyn mukaisesti.

Kuntien ylläpitämiä hätäkeskuksia on tällä hetkellä 34. Lisäksi Ahvenanmaan maakunta toimii omana hälytysalueenaan ja hätäkeskustoiminnan järjestäminen perustuu maakunnalliseen lainsäädäntöön. Hätäkeskuksia oli vielä 1980-luvun alussa noin 60. Kun-

nallisten hätäkeskusten palveluksessa olevan päivystyshenkilöstön määrä oli vuonna 1997 noin 320 henkilöä ja niiden vuotuiset käyttömenot olivat noin 86 miljoonaa markkaa.

### Poliisin hälytyskeskukset

Poliisin hälytyskeskuksista ei ole nimenomaista lainsäädäntöä, vaan ne ovat osa poliisin lakisääteistä toimintaa. Paikallishallintouudistuksen yhteydessä poliisitoimi järjestettiin kihlakunnittain. Entisten noin 230:n poliisipiirin tilalle muodostettiin 90 kihlakuntaa. Samalla poliisi ryhtyi keskittämään toimialansa hälytyskeskustoimintoja. Poliisin hälytyskeskuksen toiminta-alueen ja sijaintipaikan määrää poliisin lääninjohto.

Poliisin hälytyskeskuksissa päivystäjinä toimivat poliisimiehet ovat poliisiasetuksen (1112/1995) 1 §:ssä tarkoitettuja poliisimiehiä.

Poliisin hälytyskeskus ottaa vastaan sille tehdyt poliisin toimialaan kuuluvat ilmoitukset, arvioi poliisitoiminnan tarpeellisuuden sekä tehtävän laadun mukaan välittää sen partiolle tai muulle suoritusyksikölle. Hälytyskeskus toimii kentällä toimivien partioiden viestikeskuksena, joka tukee partioiden toimintaa välittämällä näille tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia tietoja sekä suorittaa partioiden erikseen pyytämät tehtävät.

Poliisin siirtyessä suuriin hälytyskeskuksiin siirryttiin kenttäjohtajajärjestelmään, jossa toimintaa johdetaan tapahtumapaikalta. Vaa- tivissa poliisitoiminnallisissa tilanteissa muodostetaan erillinen johtokeskus, jossa päällystöön kuuluva poliisimies toimii tilanteen yleisjohtajana.

Poliisin hälytyskeskuksia on nyt 27 ja ne vähenevät lokakuun 1999 loppuun mennessä 24:ään. Ahvenanmaan poliisi- ja pelastuskeskuksissa on lisäksi oma päivystysjärjestelmänsä.

### Kokeiluhätäkeskukset

Hätäkeskuskokeilulain mukaan kokemusten saamiseksi siitä, onko tarkoituksenmukaista ja taloudellista yhdistää viranomaisten hätäkeskustoiminta pysyvästi koko maassa, tuli järjestää palo- ja pelastustoimesta annetun lain mukaisten aluehälytyskeskusten (nykyään pelastustoimilain mukaisten kunnallisten hätäkeskusten) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja poliisin hälytyskeskustoimintojen yhdistämisestä kokeilu.

Kokeilun toimeenpanosta on lain mukaan

vastannut sisäasiainministeriö yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Hätäkeskusjärjestelmän muodostavat sisäasiainministeriö keskusviranomaisena ja kokeiluhätäkeskukset paikallisviranomaisina. Kokeiluhätäkeskus on hätäkeskustoimintoja koskevissa tehtävissään niiden viranomaisten alainen, joiden tehtäviä sen hoidettavaksi on säädetty. Muissa asioissa kokeiluhätäkeskus on sisäasiainministeriön alainen.

Kokeilutarkoituksessa on perustettu neljä valtion kokeiluhätäkeskusta, joiden toiminta-alueet ovat aikaisemman lääninjohtajan mukainen Keski-Suomen lääni (hätäkeskus Jyväskylässä), aikaisemman lääninjohtajan mukainen Pohjois-Karjalan lääni (hätäkeskus Joensuussa), Salon hälytysalue (hätäkeskus Salossa) ja Jokilaaksojen hälytysalue (hätäkeskus Ylivieskassa).

Hätäkeskuskokeilulain mukaan kokeiluhätäkeskusten tehtävänä on yleisen hätäkeskustoiminnan lisäksi myös muu onnettomuus- ja hätäilmoitusten ja poliisille tarkoitettujen ilmoitusten vastaanottaminen sekä niiden edellyttämät hätäkeskukselle kuuluvat toimenpiteet. Hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun asetuksen (1532/1995), jäljempänä hätäkeskuskokeiluasetus, mukaan kokeiluhätäkeskus osallistuu meripelastuspalvelun vaaratilanneilmoitusten vastaanottoon ja välitykseen. Kokeiluhätäkeskusten tehtäviin voi lain mukaan kuulua myös muunlaisten ilmoitusten vastaanottaminen ja edelleen välittäminen.

Kokeilun yhteydessä kehitetään ja kokeillaan myös hätäkeskustoiminnassa tarpeellisia tieto- ja viestijärjestelmiä.

Hätäkeskuskokeilu on toteutettu määräaikaisena ja se päättyy laissa säädetyn mukaisesti viimeistään viiden vuoden kuluttua ensimmäisen kokeiluhätäkeskuksen toiminnan alkamisesta. Hätäkeskuskokeiluasetuksen mukaan hätäkeskuskokeilu toteutetaan 1 päivän huhtikuuta 1996 ja 31 päivän maaliskuuta 2001 välisenä aikana. Sisäasiainministeriön on asetuksen mukaan ilmoitettava kokeilualueen kunnille vähintään vuotta ennen kokeilun päättymistä, jos (aluehälytyskeskusten) ylläpitovastuu kokeilun päätyttyä palaa niille.

Sisäasiainministeriön apuna kokeilun toteuttamisessa on toiminut johtoryhmä, joka koostuu pelastushallinnon, poliisihallinnon, rajavartiolaitoksen sekä sosiaali- ja terveyshallinnon edustajista. Kokeilun tulosten seuranta varten on asetettu edellä mainituista

tahoista koostuva seurantaryhmä.

Hätäkeskuskokeilulakia on muutettu lailla hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain 7 §:n kumoamisesta (179/1996) ja lailla hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain muuttamisesta (60/1999). Ensiksi mainittu säädösmuutos liittyi kokeiluhätäkeskusten henkilöstön eläketurvan järjestämiseen kokeiluajana ja jälkimmäinen hätäkeskusten toiminnan tehostamiseksi säädettyihin tietojen saantia ja siihen liittyvää henkilökäytön käyttöä yhdenmukaistaviin säännöksiin.

Kokeiluhätäkeskusten henkilöstön määrä vuonna 1998 oli noin 100 henkilöä ja vuotuiset käyttömenot noin 31 miljoonaa markkaa.

#### **Meripelastuskeskukset ja lentopelastuskeskukset**

Meripelastusjärjestelmä perustuu rajavartiolaitoksen organisaatioon ja aluejakoon. Valtakunnallisen meripelastuskeskuksen lisäksi maassa on kaksi meripelastuslohkokeskusta. Keskukset hoitavat meripelastuksen hälytystoiminnot Suomenlahden-, Saaristomeren- ja Pohjanlahden meripelastusalueilla. Keskukset vastaavat myös itsenäisesti meripelastustoiminnan johtamisesta meripelastusalueellaan. Kunnallisiin hätäkeskuksiin, valtion kokeiluhätäkeskuksiin ja poliisin hälytyskeskuksiin tulevat meripelastuspalvelua koskevat hätäilmoitukset ohjataan meripelastuskeskuksiin.

Lennonjohtojärjestelmään kuuluvien alue-lennonjohtolinjojen yhteydessä toimivat lentopelastuskeskukset (2) ylläpitävät valmiutta johtaa kateisiin joutuneiden ilma-alusten etsintä- ja pelastustoimenpiteitä.

#### **Yksityisen sairaankuljetuksen tilausnumerot**

Yksityisten sairaankuljetusyritysten kiireelliseksi luokitellut tehtävät tulee ohjata kunnalliseen hätäkeskukseen tai kokeiluhätäkeskukseen. Yksityiset sairaankuljetusyritykset pitävät kuitenkin yllä myös omia, yleisestä hätänumerosta erillisiä, sairaankuljetuksen tilausnumeroita yrityksen tarjoamien palvelujen välittämiseksi yrityksen toimilupa-alueen väestölle. Sairauksien tilausnumeroiden kautta tapahtuva sairaankuljetuspalvelujen tarjonta on yleistä etenkin niiden sairaankuljetusyritysten osalta, joilla ei ole kunnan kanssa sopimusta sairaankuljetustoiminnan harjoittamisesta. Näiden yritysten

toiminta perustuu lääninhallituksen myöntämään liikennelupaan.

#### **1.2. Kansainvälinen kehitys ja hätäkeskusjärjestelyt ulkomailla**

##### **EY:n lainsäädäntö**

Euroopan unioni on tehnyt jäsenmaitaan sitovan päätöksen (neuvoston päätös 91/396/ETY) yhtenäisen Euroopan hätänumeron käytöstä. Päätöksellä jäsenmaat veloitettiin siirtymään yleiseurooppalaisen yhteisen hätänumeron (112) käyttöön 31 päivään joulukuuta 1996 mennessä. Päätös ei edellytä eri viranomaisien hätäkeskustoimintojen konkreettista yhdistämistä. Unionin jäsenmailla voi edelleenkin olla yleiseurooppalaisen hätänumeron rinnalla erillisiä viranomaiskohtaisia hätänumeroita.

Komission tekemän selvityksen mukaan (PO XIII, Bryssel 6.1.1999) yleiseurooppalainen hätänumero on laajalti käytössä unionin jäsenmaissa.

##### **Tilanne unionin jäsenmaissa**

Useissa jäsenmaissa on yleiseurooppalaisen hätänumeron rinnalla viranomais- ja aluekohtaisia hätänumeroita. Lähes kaikissa unionin jäsenmaissa viranomaisilla on erilliset tai vain jonkin toisen viranomaisen kanssa yhdistetyt hätäkeskukset (esimerkiksi pelastustoimen ja sairaankuljetuksen yhdistetyt keskukset). Teknisin järjestelyin on toteutettu yhteydensaanti yleiseurooppalaisesta hätänumerosta asianomaiseen viranomaiseen tai sen hätäkeskukseen. Yhdistämistoimenpiteistä aiheutuu kuitenkin viiveitä, joita ei voida pitää suotavina hätätilanteiden tehokkaan hoitamisen kannalta.

##### **Pohjoismaat**

Islannissa pelastustoimen, sairaankuljetuksen ja poliisin hätäkeskustoiminta on yhdistetty. Yleiseurooppalaisen hätänumeron lisäksi on mahdollista käyttää myös alueellisia hätänumeroita.

Norjassa pelastustoimella, sairaankuljetuksella ja poliisilla on erilliset hätäkeskukset. Keskuksia on yhteensä 150. Kolmen kansallisen hätänumeron lisäksi poliisilla on valtakunnallisessa käytössä yleiseurooppalainen hätänumero.

Ruotsissa on 20 alueellista hätäkeskusta,

joilla on käytössään yhteinen yleiseurooppalainen hätänumero. Alueellisissa keskuksissa vastaanotetaan pelastustoimen, sairaankuljetuksen, poliisin ja meripelastustoimen hätäilmoituksia. Poliisin osalta yleiseurooppalainen hätänumero toimii kuitenkin ainoastaan operaattorina ja poliisille tarkoitetut hätäpuhelut yhdistetään erillisiin poliisin hätäkeskuksiin. Operaattorina toimii valtion puoleksi omistama yritys SOS Alarm Ab.

Tanskassa hätäkeskustoiminnasta vastaa poliisi ja järjestelmän käytössä on yleiseurooppalainen hätänumero. Suur-Kööpenhaminan pelastustoimen hätäkeskustoiminnasta vastaavat kuitenkin pelastustoimen viranomaiset.

#### *Muut EU-maat*

Muulla yhteisön jäsenmaissa hätäkeskusjärjestelmät ja keskusten toiminnallinen rakenne vaihtelevat maittain suurestikin. Yleensä pelastustoimella, sairaankuljetuksella ja poliisilla on erilliset hätäkeskukset.

Saksan osavaltioiden hätäkeskustoiminnan järjestämistä selvitettiin säädösvalmistelun yhteydessä Hampurin, Saksi-Anhaltin ja Bajerin osavaltioiden osalta. Näissä hätäkeskustoiminta on yhdistetty pelastustoimen ja sairaankuljetuksen osalta, ja hätänumerona on yleiseurooppalainen hätänumero. Poliisi toimii erillisissä hätäkeskuksissa.

Itävallassa pelastustoimella, sairaankuljetuksella ja poliisilla on erilliset hätäkeskukset. Yleiseurooppalainen hätänumero on kuitenkin käytössä koko maassa ja sen rinnalla on yleisesti käytössä kansallisia hätänumeroita.

Isossa-Britanniassa pelastustoimella, sairaankuljetuksella ja poliisilla on erilliset hätäkeskukset. Yleiseurooppalaisen hätänumerona operaattorina toimii British Telecom, joka ottaa vastaan hätäpuhelut ja yhdistää ne asianomaiselle viranomaiselle.

#### *Muut maat*

Unkarissa kokeillaan viranomaisten yhteisiä hätäkeskuksia. Kokeilu muistuttaa Suomen hätäkeskuskokeilua toimintamalliltaan. Muutoin viranomaiset toimivat erillisissä keskuksissa.

Sveitsissä jokaisessa kantonissa (26) on pelastustoimella erilliset hätäkeskukset ja omat hätänumerot.

Japanissa pelastustoimi ja sairaankuljetus

on yhdistetty läänitasolla samaan hätäkeskukseen ja yhteisen hätänumeron alle. Poliisilla on erilliset hätäkeskukset.

Kanadassa ja USA:ssa on pelastustoimella, sairaankuljetuksella ja poliisilla yleisesti käytössä yhteinen keskus (911), josta puhelut yhdistetään asianomaisille viranomaisille. Muutamassa osavaltiossa viranomaisten hätäkeskustoiminta on kuitenkin myös toiminnallisesti yhdistetty samaan keskukseen.

### **1.3. Nykytilan arviointi**

#### **Kunnalliset hätäkeskukset**

Useimpien kunnallisten hätäkeskusten toiminnallisena puutteena on liian vähäinen henkilöstö etenkin virka-ajan ulkopuolella. Tämä johtuu muun muassa siitä, että valtaosa hälytysalueista on niin pieniä, etteivät kunnat ole pitäneet taloudellisesti mahdollisena pitää yllä toiminnan ja turvallisuuden kannalta välttämätöntä henkilöstökapasiteettia. Monen keskuksen valmius selviytyä useiden samanaikaisten tilanteiden, useiden viranomaisten yhteistoimintatilanteiden ja suuronnettomuuksien asianmukaisesta hoitamisesta on henkilöstökapasiteetista johtuen ajoittain heikko.

Toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun ei ole juurikaan voitu osoittaa riittävästi voimavaroja. Pelastustoimilain voimaantulon jälkeen hätäkeskusten tehtävä operatiivisen toiminnan suunnittelussa korostuu. Pelastustoimilain mukaan kunnan tulee yhteistyössä naapurikuntien, aluepalopäällikön, pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten sekä hätäkeskuksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä ja kuntien välisen avun antamisesta. Myös sosiaali- ja terveystoimen yksiköiden hälyttämiseen liittyvän ohjeistuksen toteutus edellyttää voimavaroja, joita pienillä hätäkeskuksilla ei ole riittävästi.

Toiminnan koordinointi suuronnettomuustilanteissa aiheuttaa ongelmia viranomaisten toimiessa erillisissä keskuksissa. Käytännön seurauksena siitä voi olla viiveitä ilmoitusten vastaanotossa, hälyttämisessä, ilmoituksissa ja muussa viestiliikenteessä.

Hätäilmoitusten käsittely erillisissä keskuksissa aiheuttaa viiveitä silloin kun hätäpuheluja on yhdistettävä keskuksista toiseen. Hätäpuhelujen siirtäminen järjestelmien välillä on päivittäistä.

Suurin osa kunnallisista hätäkeskuksista on

rakennettu 1980-luvun alkupuolella. Ne toteutettiin paikallisina yksittäisinä hankkeina ja osa niistä on sen jälkeen ajanmukaistettu. Ajanmukaistettuja keskuksia lukuunottamatta keskusten käytössä ei ole tehokkaita tietojärjestelmiä.

### Poliisin hälytyskeskukset

Poliisilla oli ennen 1 päivänä joulukuuta 1996 voimaan tullutta kihlakuntauudistusta ympärivuorokautisesti toimivia päivystyksiä 75 ja osassa maata päivystys oli järjestetty erilaisin varallaolojärjestelyin. Kihlakuntauudistuksen myötä poliisi on siirtynyt aikaisemmista poliisipiiri- tai yhteistoimintaluokkoista päivystyksistä hälytyskeskukseen. Hälytyskeskusuudistuksen yhteydessä aikaisemmin päivystäjälle kuuluneista oheistehtävistä (muun muassa tiedoksiantojen suorittaminen, rikosilmoitusten vastaanottaminen, eräät kuulustelutehtävät, päihtyneiden valvonta) luovuttiin, sillä hälytyskeskus vastaa yhden tai useamman kihlakunnan poliisilaitoksen kaikesta hälytysilmoitusten vastaanottamisesta sekä siihen liittyvästä arvioinnista ja tehtävien välittämisestä. Poliisin hälytyskeskuksia on tällä hetkellä 27.

Hälytyskeskustoiminnan uudistuksen tavoitteena oli saada lisää poliiseja näkyvään poliisitoimintaan. Tavoite on osittain saavutettu. Osa vapautuneista henkilövoimavaroista on kuitenkin jouduttu sitomaan palvelupäivystykseen, jossa otetaan vastaan muun muassa rikosilmoituksia sekä suoritetaan lyhyitä kuulusteluja ja tiedoksiantotehtäviä. Poliisin tavoitteena on edelleen tehostaa hälytyskeskustoimintoja siten, että kenttätehtäviin voidaan vapauttaa lisää poliisimiehiä.

Pienillä hälytysalueilla öisin päivystäjänä toimii vain yksi poliisimies. Tilannetta ei voida pitää tyydyttävänä.

Poliisin hälytyskeskuksia työllistävät, kuten kunnallisia hätäkeskuksiakin, toisen viranomaisen keskuksiin siirrettävät tehtävät. Puheluiden siirtämien muun muassa kunnallisiin hätäkeskuksiin on päivittäistä.

### Hätäkeskuskokeilu

Hätäkeskuskokeilun tarkoituksena on ollut selvittää, onko tarkoituksenmukaista ja taloudellista yhdistää viranomaisten hätäkeskustoiminta pysyvästi koko maassa.

Kokeiluhätäkeskusten toiminnallisuutta ja taloudellisuutta on selvitetty sisäasiainminis-

terion asettaman hätäkeskuskokeilun seurantaryhmän toimeksiannosta kahdessa selvityksessä.

Ensimmäisessä selvityksessä kokeiluhätäkeskusten toiminnallisuutta ja taloudellisuutta verrattiin käytettävissä olleen tilastoaineiston valossa kahden perinteisellä tavalla toimivan kunnallisen aluehälytyskeskuksen ja kahden poliisin hälytyskeskuksen toimintaan (Sisäasiainministeriön pelastusosaston julkaisu 3/98).

Toisessa selvityksessä suoritettiin - samoilla hälytysalueilla kuin ensimmäisessäkin selvityksessä - kysely kokeiluhätäkeskusten ja verrokkikeskusten (aluehälytyskeskukset ja poliisin hälytyskeskukset) palveluja käyttävien ja palvelujen käyttäjiä edustavien toimintatahojen samoin kuin keskusten henkilöstön keskuudessa (Sisäasiainministeriön pelastusosaston julkaisu 4/98).

Hätäkeskustoiminnan järjestämisellä viranomaisia yhteisesti palveleviin hätäkeskuksiin on kustannustehokkuuden lisäksi todettu olevan selkeitä toiminnallisia etuja. Yhdistetyssä järjestelmässä väestö saa yhdestä keskuksista kaikki tarpeelliset hätäkeskuspalvelut ilman viivytystä, jota aiheutuu viranomaisten toimiessa erillisissä keskuksissa.

Hätäkeskusten riittävästä henkilöstöstä on voitu huolehtia kustannustehokkaasti yhdistetyssä järjestelmässä. Riittävän miehityksen merkitys korostuu myös työturvallisuutta ja viihtyvyyskysymyksiä tarkasteltaessa. Erityisesti useiden päällekkäisten tilanteiden ja suuronnettomuustilanteiden hoitaminen tehostuu yhdistetyissä keskuksissa.

Hätäkeskusten tekniikan kehittämiseen kohdistuu voimakkaita odotuksia eri viranomaisten taholta. Viranomaisia yhteisesti palvelevissa hätäkeskuksissa on tietotekniikkaratkaisuihin voitu luoda yhteinen valtakunnallinen malli, joka toiminnallisten etujen lisäksi alentaa jatkossa myös hätäkeskusten investointi- ja ylläpitokustannuksia.

Nykyinen pelastustoimen ja poliisin hälytysaluejako ei ole taloudelliselta kannalta tarkoituksenmukainen. Sisäasiainministeriössä tehtyjen selvitysten mukaan taloudelliselta kannalta perusteltuna voidaan hätäkeskustoiminnan järjestämisessä pitää noin 200 000—300 000 asukkaan väestöpohjaa.

Muiden hallinnonalojen  
hälytyskeskusjärjestelyt

Meri- ja lentopelastuskeskusten toiminnas-

sa pääpaino on pelastustoiminnan johtamisessa, joten näiden keskusten toiminnan tarkoitus ja periaatteet eivät ole suoraan verrattavissa kunnallisten hätäkeskusten, kokeilu-hätäkeskusten ja poliisin hälytyskeskusten toimintaan. Mainitut järjestelmät jatkavat toimintaansa erillisinä. Yleiseen hätänumeroon tulevat meripelastuspalvelua koskevat hätäilmoitukset hätäkeskus yhdistää meripelastuskeskukseen.

## **2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset**

### **2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi**

Hätäkeskusuudistuksen tavoitteena on korvata nykyiset erilliset poliisin hälytyskeskukset ja kuntien ylläpitämät hätäkeskukset nykyaikaisilla viranomaisia yhteisesti palvelevilla hätäkeskuksilla hätäkeskuskokeilussa toteutetun mallin pohjalta. Hätäkeskustoimintojen yhdistämisen keskeisimpiä tavoitteita ovat:

1. Väestö saa samasta keskuksista kaikki tarpeelliset hätäkeskuspalvelut ilman niitä viivytyksiä, joita aiheutuu viranomaisten toimiessa erillisissä keskuksissa. Hätänumerona käytetään yleiseurooppalaista hätänumeroa 112. Siirtymävaiheessa ja hätäkeskuslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien erillisten poliisin hälytyskeskusten osalta on mahdollista ylläpitää erillistä poliisin hätänumeroa (10022).

2. Hätäkeskuksissa on ympäri vuorokauden henkilöstöä siten, että hätäkeskuspalvelut voidaan taata turvautusti koko väestölle ja hätäkeskuksen palveluja käyttäville suoritusyksiköille vuorokaudenajasta riippumatta.

3. Hätäkeskukset on sijoitettu sellaisiin tiloihin, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa. Poikkeusolojen johtamis- ja hälytysjärjestelyt on mahdollista pitää jatkuvasti toimintavalmiudessa ja teknisesti ajanmukaisina. Hätäkeskusten mahdollisuudet avustaa toisiaan on toteutettu teknisin järjestelyin.

4. Tietotekniikkaratkaisuja kehitetään koko maassa yhdenmukaisiksi. Näin voidaan alen-  
taa hätäkeskusten investointi- ja ylläpitokustannuksia ja taata keskuksille nykyaikainen toimintaympäristö.

5. Hätäkeskuksen päivystäjillä on todennettu tieto-taitotaso ja he ovat koulutettuja toteuttamaan pelastustoimeen-, poliisitoi-

meen sekä sosiaali- ja terveystoimeen liittyvää tilannearviointia ja välittämään ohjeita avunpyytäjille. Hätäkeskuspäivystäjien perus- ja täydennyskoulutus järjestetään hätäkeskuksen tehtävien edellyttämällä tavalla. Päivystäjien työhön liittyvän koulutustoiminnan kehittäminen on osa hätäkeskustoimintaa.

6. Asianomaiset hallinnonalat antavat hätäkeskukselle ohjeet yksiköiden käytöstä.

7. Lääninhallitukset koordinoivat yhteistyössä hätäkeskusten kanssa hätäkeskuksen palveluja käyttävien palvelujen tuottajien ja viranomaisten välistä yhteistyötä.

8. Hätäkeskustoiminta toteutetaan laadukkaasti ja samalla edullisemmin kustannuksin kuin erillisissä keskuksissa.

Pääkaupunkiseudun erityisolosuhteet ja alueen kuntien esittämät näkömukset huomioon ottaen on hätäkeskuslain soveltamisalan ulkopuolelle rajattu toistaiseksi hätäkeskustoiminta Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kunnissa. Nämä kunnat ylläpitäisivät esityksen mukaan edelleen pelastustoimilain mukaista hätäkeskusta pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustehtävien hoitamista varten. Poliisilla hälytyskeskustoiminta olisi näiden kuntien alueella niin ikään eriytetty omaksi toiminnaksi eikä toimintaan tältäkin osin sovellettaisi hätäkeskuslakia.

Myöhemmin on tarkoitus suorittaa evaluointi hätäkeskusjärjestelmän toimivuudesta ja sen yhteydessä arvioidaan pääkaupunkiseudun hätäkeskustoimintojen järjestämistapaa.

### **2.2. Vaihtoehtoiset ratkaisumallit**

Säädösvalmistelun yhteydessä on sisäasiainministeriössä laadittu säädösvalmistelun taloudellisten vaikutusten arvioinnista annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen (Ohjeet säädösehdotusten taloudellisten vaikutusten arvioinnista 11.6.1998 VM 32/01/98) mukainen vaikutusarvioidokumentti hätäkeskusuudistuksen taloudellisista vaikutuksista. Taloudellisen vaikutusarvion sisältävästä dokumentista on kuultu kohdetahoja, sidoryhmiä ja muita asiantuntijoita säädösehdotuksen lausuntokierroksen yhteydessä.

Vaikutusarvioidokumentissa on selvitetty kahden eri perusjärjestelmän (viranomaisten erilliset keskuksat eli niin sanottu nolla-vaihtoehto ja viranomaisten yhteiset keskuksat eli niin sanottu kokeiluvaihtoehto) toimin-

nallisuutta ja taloudellisuutta hätäkeskusjärjestelmänä. Vaikutusarviodokumentin ja hätäkeskuskokeilun seurantaröhmän tekemien selvitysten perusteella on päädytty hätäkeskusten esityksen mukaiseen hätäkeskusjärjestelmään. Eäitetty järjestelmä vastaa päälinoiltaan hätäkeskuskokeilussa kokeiltua hätäkeskusjärjestelmää.

Hätäkeskusten hallintojärjestelmän osalta on säädösvalmistelun yhteydessä erityisesti selvitetty lääninhallitusten osuutta hätäkeskusten hallinnoinnissa. Vaihtoehtoina on tarkasteltu mallia, jossa hätäkeskukset ovat suoraan keskushallinnon alaisia ja mallia, jossa ne sijoittuvat lääninhallitusten alaisuuteen. Hätäkeskusten suhteellisen vähäisestä lukumäärästä ja toiminnan erityisluonteesta johtuen on pidetty toiminnallisesti ja taloudellisesti edullisempänä sijoittaa keskukset suoraan keskushallinnossa olevan hätäkeskusyksikön alaisuuteen. Henkilöstö- ja muut hallintopalvelut kuitenkin hankittaisiin pääsääntöisesti lääninhallituksilta. Lääninhallitus osallistuisi taloushallinnon lisäksi myös keskusten toiminnan ohjaamiseen huolehtimalla tarvittavasta viranomaisten välisestä alueellisesta yhteistyöstä.

Keskusten toiminta suoraan lääninhallitusten alaisuudessa edellyttäisi lisähenkilöstön palkkaamista lääninhallituksiin. Ehdotetussa mallissa keskushallinnossa oleva hätäkeskusyksikkö huolehtisi vastaavista tehtävistä selvästi vähäisemmin voimavaroin.

### 2.3. Keskeiset ehdotukset

Hätäkeskusjärjestelmän hallintomalli ja toteutusaikataulu

Ehdotuksen mukaan nykyiset erilliset poliisin hälytyskeskukset ja kuntien ylläpitämät hätäkeskukset korvattaisiin nykyaikaisilla viranomaisia yhteisesti palvelevilla valtion ylläpitämillä hätäkeskuksilla hätäkeskuskokeilussa toteutetun mallin pohjalta lukuunottamatta Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kuntien muodostamaa aluetta, jolla toimisi edelleen kuntien ylläpitämä hätäkeskus ja poliisin erillinen hälytyskeskus tai hälytyskeskukset. Kokeiluhätäkeskukset jatkaisivat toimintaansa valtion hätäkeskuksina.

Hätäkeskustoimintaa varten olisi hätäkeskuslaitos, johon kuuluisi sisäasiainministeriössä tai sen alaisuudessa toimiva hätäkeskusyksikkö ja sen alaiset hätäkeskukset. Hä-

täkeskusyksikön tehtävänä olisi hätäkeskusten kehittämisestä, ohjaamisesta ja hallinnosta huolehtiminen. Hätäkeskukset huolehtisivat hätäkeskustoiminnasta valtioneuvoston määrittelemällä hätäkeskusalueella.

Lääninhallitus osallistuisi hätäkeskustoiminnan ohjaamiseen huolehtimalla muun muassa hätäkeskustoiminnan alueellisten yhteistyöryhmien toiminnasta. Alueelliset yhteistyöryhmät koostuisivat terveyskeskusten, sairaanhoitopiirien, sairaankuljetusyritysten, sosiaalitoimen yksiköiden, kunnallisen pelastustoimen ja poliisitoimen edustajista. Alueellisten yhteistyöryhmien toiminnan tarkoituksena olisi tehostaa hätäkeskustoimintaan liittyvää viranomaisten ja palvelun tuottajien yhteistoimintaa.

Hätäkeskuslaitos olisi sisäasiainministeriön alainen ja sitä johdettaisiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Hätäkeskusasetuksessa säädettäisiin hätäkeskuslaitoksen johtokunnasta, joka ratkaisisi hätäkeskuslaitosta (hätäkeskusyksikköä ja hätäkeskuksia) koskevat tärkeimmät asiat. Hätäkeskuslaitoksen johtokunnassa olisi edustus ainakin sisäasiainministeriöstä (pelastus- ja poliisihallinto) sekä sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Hätäkeskustoimintaa ohjaisi osaltaan kukin hallinnonala, jonka tehtäviä hätäkeskus hoitaa. Hätäkeskuslaissa säädettäväksi ehdotetun norminantovaltuuden perusteella sisäasiainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö voisivat ministeriön asetuksella antaa hätäkeskustoimintaa koskevia säännöksiä hätäilmoitusten vastaanottamisesta ja välittämisestä, hätäkeskuksen tehtävästä viranomaisten tukemisesta ja avustamisesta, hätäkeskuksen viestikeskustehtävistä ja hätäkeskuksen viranomaisyhteistyöstä. Ministeriöiden antamien säännösten lisäksi poliisi sekä kuntien pelastusviranomaiset, kuntien terveysviranomaiset ja sairaanhoitopiirit voisivat toimivaltansa rajoissa antaa ohjeita muun muassa asianomaisen hallinnonalan toimintayksiköiden hälyttämisestä.

Lakiehdotuksen mukaan hätäkeskus olisi toimialaansa kuuluvissa tehtävissä kunkin hallinnonalan toimintaa johtavan viranomaisen määräysvallan alainen. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi kunnallisen palokunnan toimintaa johtava viranhaltija voisi hälytystehtävän suorittamisen aikana antaa hätäkeskukselle määräyksiä muun muassa toimintaan tarpeellisten lisävoimavarojen hälyttämisestä.

Lakiehdotuksen mukaan uudistus toteutettaisiin hätäkeskuskokeilun päätyttyä vuoteen 2006 mennessä. Sisäasiainministeriö päättäisi erikseen tarkemmasta ajankohdasta, jolloin hätäkeskustoiminta kullakin alueella siirtyy valtion ylläpidettäväksi. Kokeiluhätäkeskukset muuttuisivat lakiehdotuksen mukaisesti 1 päivästä huhtikuuta 2001 lukien valtion hätäkeskuksiksi.

#### Hätäkeskusaluejako ja hätäkeskusten sijainti

Pelastustoimilain mukaan valtakunnan alue jaetaan hälytystoiminnan järjestämiseksi hälytysalueisiin. Hälytysaluejaosta päättää valtioneuvosto ja hätäkeskus sijoitetaan pelastustoimesta vastaavan ministeriön määräämään kuntaan. Poliisin hälytysalueista ja hälytyskeskusten sijainnista päätetään poliisin sisäisin hallinnollisin päätöksin.

Lakiehdotuksen mukaan hätäkeskustoiminnan järjestämiseksi valtakunnan alue jaettaisiin valtioneuvoston määräämiin hätäkeskusalueisiin. Hätäkeskuksen sijainnin määräisi sisäasiainministeriö kuultuaan niitä keskeisimpiä tahoja, joiden tehtäviä hätäkeskukset hoitavat. Kokeiluhätäkeskusten (4), kunnallisten hätäkeskusten (34) ja poliisin hälytyskeskusten (27) toiminta-alueiden tilalle muodostettaisiin 13—15 hätäkeskusaluetta, joissa kussakin toimisi uuden järjestelmän mukainen hätäkeskus. Lisäksi pääkaupunkiseudulla olisi pelastustoimilain mukainen kuntien ylläpitämä hätäkeskus, joka hoitaisi pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustehtävät 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulla alueella. Myös poliisilla olisi mainitulla alueella erillinen poliisin hälytyskeskus tai keskuksat. Maakuntajakolaissa (1159/1997) edellytetyn mukaisesti valtion aluehallintoviranomaisten toimialueiden tulee, jollei erityisestä syystä muuta johdu, perustua maakuntajakoon niin, että toimialue muodostuu yhdestä tai useammasta maakunnasta. Hätäkeskusaluejako noudattaisi pääkaupunkiseutua lukuunottamatta maakuntajakolaissa säädettyä pääperiaatetta. Aluejaossa ja hätäkeskusten sijoittamisessa tulee ottaa muun muassa huomioon poikkeusolojen joutamistoiminta sekä hätäkeskuksen mahdollisuudet viranomaisyhteistyöhön.

#### Hätäkeskusten henkilörekisterit ja henkilötietojen käsittely

##### Valtion kokeiluhätäkeskusten henkilöstö

koostuu pääasiallisesti kunnallisten hätäkeskusten ja poliisin hälytyskeskusten palveluksesta tulleesta henkilöstöstä. Lakiehdotuksen mukaisten valtion hätäkeskusten henkilöstörakenne tulisi olemaan samankaltainen.

Valtion kokeiluhätäkeskusten henkilöstö oli kokeilun alkaessa erilaisessa asemassa tietojensaanti- ja salassapitosäännösten suhteen riippuen siitä, olivatko he tulleet kunnallisista aluehälytyskeskuksista vai poliisin hälytyskeskuksista. Poliisin henkilörekistereistä olivat oikeutettuja saamaan tietoja ainoastaan poliisilaisissa tarkoitetun poliisimiehen asemassa olleet päivystäjät. Hätäkeskuskokeilussa kokeiluun osallistuvien eri viranomaistahojen henkilörekisterien käyttöoikeutta koskevat rajoitukset haittasivat kokeiluhätäkeskusten henkilöstön osallistumista tarkoituksenmukaisella tavalla tehtävien suorittamiseen. Ongelmien poistamiseksi eduskunta säati 1 päivänä maaliskuuta 1999 voimaan tulleen lain hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain muuttamisesta. Siinä on säännökset kokeiluhätäkeskusten henkilörekisterien ylläpidosta, tiedonsaantioikeudesta rekistereistä sekä salassapidosta ja salassapitosäännösten rikkomisesta seuraavista rangaistuksista.

Lakimuutoksen lyhyen voimassaolon aikana on havaittu, että kokeiluhätäkeskusten henkilöstön tiedonsaantioikeudet eivät ole vielä kukaan kaikilta osin riittävät. Hätäkeskusten henkilöstön poliisin rekisterien käyttöoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi hätäkeskuskokeilun aikaisesta järjestelmästä siten, että hätäkeskushenkilöstöllä olisi oikeus poliisin asianomaisten rekisterien käyttöön samassa laajuudessa kuin erillisissä poliisin hälytyskeskuksissa työskentelevillä poliisimiehillä. Tässä yhteydessä on syytä laajentaa hätäkeskusten henkilöstön oikeutta saada tietoja myös sellaisista muiden viranomaisten ylläpitämistä henkilörekistereistä, joista poliisilla on oikeus lain mukaan saada teknisellä käyttöyhteydellä tietoja. Näihin rekistereihin sisältyy tietoja, jotka ovat tai tulevat olemaan poliisin kentällä toimivien yksiköiden toiminnan kannalta keskeisiä.

Poliisitoiminnassa tehtävän anto partiolle tai muulle suoritusyksikölle edellyttää tehtävään liittyvien tietojen tarkastamista erityisesti poliisihallinnon omista rekistereistä ja näiden tietojen välittämistä tehtävän vastaanottaneelle yksikölle. Hälytyskeskus välittää rekisteritietoja myös päivittäistä ennalta estävää toimintaa suorittaville sekä rikospoliisin

kentällä oleville yksiköille. Poliisitoiminnan kannalta tärkeitä tietoja on muun muassa poliisin henkilörekistereistä annetussa laissa (509/1995) tarkoitetussa poliisiasiain tietojärjestelmässä ja hallintoasiain tietojärjestelmässä. Poliisiasiain tietojärjestelmän osarekistereitä ovat rikosilmoitushakemisto, tutkinta- ja virka-apujärjestelmä, tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemisto, etsintäkuulutusrekisteri, tunnistettavien rekisteri, omaisuusrekisteri, pidätettyjen rekisteri, tuntomerkkirekisteri, tekotaparekisteri, etsitävien moottoriajoneuvojen rekisteri ja sanomanvälitysrekisteri. Hallintoasiain tietojärjestelmän osarekistereitä ovat puolestaan aseluparekisteri, henkilökorttirekisteri, passi-rekisteri, tarkastuskorttirekisteri, ulkomaalaisten tunnistamisrekisteri, vartijarekisteri ja järjestyksenvalvojarekisteri. Eduskunta on lisäksi hyväksynyt 21 päivänä elokuuta 1998 lain poliisin henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta (658/1998). Lakia ei ole vielä saatettu voimaan asetuksella. Kyseisessä laissa on säännökset muun muassa kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä. Jotta hätäkeskuksissa työskentelevät päivystäjät voivat välittää poliisin kentällä oleville yksiköille niiden tarvitsemia tietoja, tulee heillä olla oikeus saada tietoja myös tästä henkilörekisteristä.

Poliisin omien henkilörekisterien lisäksi poliisilla on oikeus saada lain mukaan teknisellä käyttöyhteydellä tehtäviensä suorittamista varten tietoja eri viranomaisten ylläpitämistä henkilörekistereistä. Poliisilla on muun muassa oikeus saada poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/1995) 13 §:n mukaan teknisellä käyttöyhteydellä esimerkiksi oikeushallinnon tietojärjestelmistä tietoja viisumi- sekä oleskelu- ja työlupapäätöksistä; ulkomaalaisviraston tietojärjestelmistä ulkomaalaislaissa (378/1991) tarkoitettujen asioiden käsittelyssä ja ulkomaalaislain noudattamisen valvonnassa tarvittavia tietoja; lääninhallitusten liikennelupatietojärjestelmistä luvanvaraisen liikenteen valvonnassa tarvittavia tietoja ja väestötietojärjestelmästä väestötietolain (507/1993) 4 ja 5 §:ssä säädetty tiedot. Tämän lisäksi poliisilla on oikeus vastaavasti saada tietoja rajavartiolaitoksesta annetun lain (320/1999) 41 §:n perusteella rajavartiolaitoksen tietojärjestelmistä henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvontaa ja siihen kuuluvan rajatarkastuksen suorittamisesta, ulkomaalaisia koskevien säännösten noudattamisen valvontaa sekä

rikosten estämistä, paljastamista ja esitutkintaa varten sekä valtion turvallisuuden suojaamiseksi. Myös tullilain (1466/1994) 26 §:n perusteella poliisilla on oikeus saada tulliviranomaiselta tietoja rikosten ehkäisyä ja tutkintaa, ulkomaalaisiasiain käsittelyä sekä ulkomaalaisen maahantulon ja maastalähdön valvontaa varten. Edellä mainittujen rekisterien tietoja hätäkeskusten päivystyshenkilöstön tulee voida välittää poliisin kentällä oleville yksiköille. Tämän vuoksi lakiesitys sisältää oleellisen lisäyksen aikaisempiin hätäkeskushenkilöstön tiedonsaanti-oikeuksiin.

Pelastusyksiköiden tiedoksi on tarpeellista saattaa rakennuksia ja laitteita koskevia teknisiä tietoja, jotka vaikuttavat pelastustehtävän suoritukseen. Kaikessa hälytystoiminnassa on tarpeellista informoida yksiköitä tiedossa olevista työturvallisuuteen liittyvistä vaaratekijöistä, jotka voivat olla teknisiä tai koskea arvaamattomiksi tiedettyjä henkilöitä.

Käyttöoikeudet annetaan henkilörekistereihin vain siinä laajuudessa kuin on tarpeen hätäkeskukselle säädettyjen tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi. Rekisterinpitäjä päättää, saatuaan riittävän selvityksen kunkin käyttäjän käyttöoikeuksien tarpeesta, siitä missä laajuudessa henkilölle annetaan käyttöoikeudet rekistereihin. Lähtökohtana on kuitenkin se, että päivystäjien käyttöoikeudet olisivat yhtäläiset, jotta he voisivat mahdollisimman tehokkaasti ja joustavasti hoitaa kaikkia hätäkeskukselle laissa säädettyjä tehtäviä. Käyttöoikeuksien laajuus rajoittuu kaikissa tapauksissa tehtävän alkutoimenpiteisiin tai työturvallisuuden varmistamiseen taikka yksikön tukemiseen tarvittaviin tietoihin.

Henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan jos käsittelystä säädetään lailla. Henkilötietolain perustelujen mukaan myös muussa kuin henkilötietolaissa säännellyn henkilötietojen käsittelyn on täytettävä Euroopan parlamentin ja neuvoston yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta antaman direktiivin 95/46/EY 7 artiklassa henkilötietojen käsittelylle säädetty edellytykset siltä osin kuin käsittely kuuluu direktiivin soveltamisalaan. Direktiivin 7 artikla rajaa ne tilanteet, joissa lailla on säädettävissä henkilötietojen käsittelystä. Kyseisen artiklan e-kohdan mukaan henkilötietoja voidaan käsitellä, jos käsittely on tarpeen yleistä etua

koskevan tehtävän suorittamiseksi tai sellaisen julkisen vallan käyttämiseksi, joka kuuluu rekisterin pitäjälle tai sivulliselle, jolle tiedot luovutetaan. Lakiehdotus täyttää kuvatut vaatimukset.

### Siirtymävaihetta koskevat ehdotukset

Kokeiluhätäkeskukset muuttuisivat kokeilun päättyessä lakiehdotuksen mukaisiksi hätäkeskuksiksi. Muiden alueiden osalta sisäasiainministeriö päättäisi minä ajankohtana vuoteen 2006 mennessä hätäkeskustoiminta siirtyy valtion ylläpidettäväksi. Pelastustoimesta annettua lakia esitetään hätäkeskuslain säätämisen yhteydessä muutettavaksi. Pelastustoimilain muuttamista koskevassa laissa säädettäisiin, että kunnallisten hätäkeskusten osalta noudatetaan pelastustoimilain säännöksiä siihen saakka kunnes hätäkeskustoiminta hätäkeskuslaissa säädetyn mukaisesti siirtyy valtion hoidettavaksi asianomaisella hätäkeskusalueella. Hätäkeskuslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien alueiden hätäkeskustoiminnan järjestämiseksi esitetään pelastustoimilakiin tehtäväksi tarvittavat muutokset.

Kunnat voisivat saada siirtymäaikana edelleen valtionosuutta kunnallisten hätäkeskusten perustamiskustannuksiin siten kuin kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annettussa laissa säädetään. Siirtymävaiheen jälkeenkin olisi mahdollista myöntää mainitun lain nojalla valtionosuutta (perustamiskustannukset) hätäkeskuslain soveltamisalan ulkopuolelle jääneelle kunnalliselle hätäkeskukselle. Siirtymävaiheen päättyessä tulee selvyuden vuoksi tarkistaa mainitun valtionosuuslain 3 §:ää hätäkeskustoiminnan lakatessa oikeuttamasta kuntien valtionosuuslaissa tarkoitettuun yleiseen valtionosuuteen.

Lakiehdotuksen mukaan kunnalliset hätäkeskukset ja poliisin hälytyskeskukset olisivat velvollisia luovuttamaan korvauksetta valtiolle hätäkeskustoiminnassa tarvittavat hälytystiedot ja muun yksiköiden hälyttämisessä tarvittavan aineiston.

Valtion kokeiluhätäkeskusten henkilörekistereissä olevat tiedot olisi hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain säännösten perusteella siirrettävä niiden toimintaa jatkaville hätäkeskuksille.

Valtion hätäkeskusten palvelukseen henkilöstö tulisi pääosin nykyisten kunnallisten

hätäkeskusten ja poliisin hälytyskeskusten palveluksesta sekä osaltaan valtion kokeiluhätäkeskusten palveluksesta.

Lakiehdotuksen mukaan hätäkeskusten virat voitaisiin täyttää ensimmäisellä kerralla kunnallista hätäkeskuksista ja poliisin palveluksesta tulevalle henkilöstöllä virkoja haettavaksi julistamatta ja vaatimatta kunnallisista keskuksista siirtyvältä henkilöstöltä säädettävien kelpoisuusehtojen täyttämistä. Hätäkeskuksiin tarvitaan käytännössä kaikki nykyisten kunnallisten hätäkeskusten päivyttäjät, joten ei ole perusteltua käynnistää laajaa erillistä hakumenettelyä. Valtion kokeiluhätäkeskusten henkilöstö nimitettäisiin virkoja julkisesti haettavaksi julistamatta asianomaisen hätäkeskusalueen hätäkeskusten virkoihin. Hätäkeskusten päälliköiden virat julistettaisiin haettaviksi lukuunottamatta keskuksia, jotka korvaavat kokeiluhätäkeskukset.

Henkilöstön palvelusuhde- ja eläketurvasta huolehdittaisiin esityksestä ilmenevällä tavalla.

## 3. Esityksen vaikutukset

### 3.1. Taloudelliset vaikutukset

Hätäkeskusten ylläpitovastuun siirtyessä valtiolle kunnat vapautuvat hätäkeskusten rakentamis- ja ylläpitokustannuksista.

Viranomaisia yhteisesti palvelevien hätäkeskusten rakentamis- ja ylläpitokustannukset on suunniteltu rahoitettavaksi kustannusneutraalisti. Tämän mukaisesti valtion talousarvioon ei esitetä (nykyisestä tasosta) lisääntyviä menoeria.

Kustannusneutraalisuus on suunnittelussa (vuodet 2000—2005) toteutettu siten, että valtion ylläpitämän hätäkeskusjärjestelmän kustannukset katettaisiin kunnallisten hätäkeskusten toimintamenoja vastaavalla vähennyksellä kuntien yleisestä valtionosuudesta, kokeiluhätäkeskusten poliisivirkojen kustannustasoa vastaavalla siirrolla poliisin toimintamäärärahoista sekä kunnallisten hätäkeskusten valtionosuuksien vähennyksellä. Lisäksi määrärahamitoituksessa on otettu huomioon nykyisten kokeiluhätäkeskusten toimintamäärärahan suuruinen määräraha.

Sisäasiainministeriön tekemän selvityksen mukaan aluehälytyskeskusten käyttökustannusten keskiarvo vuonna 1997 oli 2,3 miljoonaa markkaa (kuntien ylläpitämien hätäkeskusten kustannukset yhteensä noin 86

miljoonaa markkaa ilman valtion hätäkeskuskokeiluun kuuluvia hälytysalueita). Aluehälytyskeskusten vuoden 1997 käyttökustannustasoa on käytetty laskennallisena perusteena määriteltäessä yleisen valtionosuuden vähennyksen suuruutta hätäkeskustoiminnan siirtyessä kunnilta valtion ylläpidettäväksi. Kutakin valtion hätäkeskusjärjestelmällä korvattavaa kunnallista hälytysaluetta kohden olisi pysyvä yleisen valtionosuuden vähennys 2,3 miljoonaa markkaa. Vuonna 2001, nykyisten neljän kokeiluhätäkeskuksen jatkaessa valtion pysyvinä hätäkeskuksina, vähennettäisiin yleisestä valtionosuudesta kokeiluhätäkeskusten toiminta-alueella sijainneiden kuntien ylläpitämien hätäkeskusten käyttömenoja vastaavana laskennallisena osuutena 20,7 miljoonaa markkaa (yhdeksän hälytysaluetta). Vuonna 2002 lakkautettavia kunnallisen järjestelmän mukaisia hälytysalueita olisi 15 ja yleisen valtionosuuden vähennystä lisättäisiin edellisestä vuodesta 34,5 miljoonalla markalla. Vuonna 2003 lakkautettavia kunnallisia hälytysalueita olisi kahdeksan ja yleistä valtionosuutta vähennettäisiin lisää edellisestä vuodesta 18,4 miljoonalla markalla. Vuonna 2004 lakkautettavia kunnallisia hälytysalueita olisi kuusi ja valtionosuutta vähennettäisiin lisää 13,8 miljoonaa markkaa ja vuonna 2005 kahdeksan hälytysaluetta, valtionosuuden vähennystä laskennallisesti lisää edelliseen vuoteen 18,4 miljoonaa markkaa; Helsingin hälytysalueen jäädessä valtion hätäkeskusjärjestelmän ulkopuolelle vähennystä pienennettäisiin 14 miljoonalla markalla, joten vuoden 2005 vähennys olisi edellisvuotisten lisäksi 4,4 miljoonaa markkaa. Kaikkien valtion hätäkeskusten tultua perustetuiksi vuoden 2005 loppuun mennessä olisi yleisen valtionosuuden pysyvän vähennyksen määrä noin 91,8 miljoonaa markkaa vuoden 2000 valtionosuuden tasosta. Koska kyseessä on valtionosuuteen oikeuttaneen tehtäväkokonaisuuden siirtäminen kunnan ylläpitovastuulta valtion vastuulle, valtionosuuksien vähennys toteutettaisiin valtioneuvoston vahvistaessa kuntien valtionosuuslaissa (1147/1996) säädetyn mukaisesti asianomaista vuotta koskevat yleisen valtionosuuden perusteet. Vähennystä vastaava määrä siirrettäisiin vuosittain hätäkeskusjärjestelmää varten sisäasiainministeriön pääluokassa pelastustoimen toimintamenomomentille. Valtionosuuden vähennys kohdistuisi kaikkiin kuntiin.

Kunnat ovat saaneet valtionosuutta aluehä-

lytyskeskusten perustamiskustannuksiin siten kuin laissa kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista (560/1975) säädetään. Aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin on viime vuosina varattu valtion talousarviossa 5 miljoonaa markkaa. Tästä määrärahasta siirrettäisiin vuoden 2000 talousarviossa esitettävän mukaisesti 3 miljoonaa markkaa valtion hätäkeskusjärjestelmän suunnitteluun pelastustoimen toimintamenomomentille. Vuosina 2001-2003 pelastustoimen toimintamenoihin valtion hätäkeskusjärjestelmää varten ohjattaisiin näitä varoja kunakin vuonna 4 miljoonaa markkaa. Vuodesta 2004 eteenpäin valtion hätäkeskusjärjestelmään ohjattaisiin laskennallisesti tätä kautta 5 miljoonaa markkaa vuodessa.

Valtion talousarvioon sisältyviä poliisitoimen toimintamenoihin varattavia määrärahoja siirrettäisiin hätäkeskusjärjestelmän käyttöön pelastustoimen toimintamenomomentille vuodesta 2002 lukien, jona vuonna siirrettävä määrä olisi 15 miljoonaa markkaa. Vuonna 2003 siirrettäisiin 22 miljoonaa markkaa, vuonna 2004 siirrettäisiin 53,5 miljoonaa markkaa ja vuodesta 2005 lukien siirrettäisiin 67,3 miljoonaa markkaa. Valtion kokeiluhätäkeskusten toimintamallin mukaan poliisitaustaisten päivystäjien osuus on noin 36 % kokeiluhätäkeskusten päivystyshenkilöstön määrästä. Hätäkeskusten henkilöstöön tarvittavien poliisimiesten määrä ja kustannusvaikutukset ovat olleet laskentaperusteena poliisin toimintamenojen siirtoja määriteltäessä.

Kuntien yleisen valtionosuuden vähennyksen, kuntien ylläpitämien hätäkeskusten perustamiskustannusten valtionosuuden uudelleen suuntaamisen ja poliisin toimintamäärärahojen uudelleen suuntaamisen lisäksi valtion hätäkeskusjärjestelmän rahoitukseen tulisi vuodesta 2002 lukien ohjata pelastustoimen toimintamenomomentille nykyisten valtion kokeiluhätäkeskusten käyttömenojen suuruisen määräraha, noin 32 miljoonaa markkaa vuodessa.

Lainvalmistelun yhteydessä laaditussa vaikutusarviodokumentissa tarkemmin yksilöidyn mukaisesti valtion pysyvä hätäkeskusjärjestelmä on suunniteltu toteutettavaksi edellä kuvatuista eristä koostuvalla määrärahalla vuosien 2000-2005 välisenä aikana uusien keskusten perustamisen ajoittuessa vuosille 2002-2005. Valtion hätäkeskusjärjestelmän toteuttamiseen (suunnittelu-, pe-

rustamis- ja ylläpitokustannukset) olisi esitellyllä rahoitusmallilla käytettävissä vuonna 2000 kokeiluhätäkeskusten toimintamenojen (arvio 32 miljoonaa markkaa) lisäksi 3 miljoonaa markkaa, vuonna 2001 kokeiluhätäkeskusten toimintamenojen (arvio 32 miljoonaa markkaa) lisäksi noin 25 miljoonaa markkaa, vuonna 2002 yhteensä noin 106 miljoonaa markkaa, vuonna 2003 yhteensä noin 132 miljoonaa markkaa, vuonna 2004 yhteensä noin 177 miljoonaa markkaa ja vuonna 2005 yhteensä noin 196 miljoonaa markkaa. Valmiin valtion hätäkeskusjärjestelmän käyttökustannusten vuosittaiseksi tasoksi on arvioitu noin 200 miljoonaa markkaa. Esitys on valtion vuoden 2000 talousarvioesityksen ja myöhempien vuosien osalta valtioneuvoston 6.5.1999 vahvistamisen menokehysten mukainen.

Hätäkeskuslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävän kunnallisen hätäkeskuksen kustannuksista vastaisivat pelastustoimilaissa säädetyn mukaisesti asianomaiset kunnat. Poliisin erillisen hätäkeskuksen aiheuttamat kustannukset katettaisiin poliisin määrärahoista.

Hätäkeskusjärjestelmän taloudellisia vaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksen yhteydessä lausuntokierroksella olleessa hätäkeskushankkeen vaikutusarvioidokumentissa.

Pääkaupunkiseudun poisjäämisen vaikutukset poliisilta siirrettävään osuuteen ja kokonaiskustannuksiin arvioidaan tarkemmin valmistelun yhteydessä siten, että uudistus voidaan suorittaa kustannuksiltaan neutraalisti.

### 3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

#### Yleistä

Nykyisen järjestelmän mukaisten kunnallisten hätäkeskusten päivystyshenkilöstön määrä oli vuoden 1997 loppupuolella noin 320 henkilöä, poliisin hälytyskeskusten päivystyshenkilöstön määrä noin 300 henkilöä ja kokeiluhätäkeskusten henkilöstömäärä noin 100 henkilöä pääkaupunkiseutu mukaan lukien. Viranomaisia yhteisesti palvelevien uusien hätäkeskusten henkilöstömääräksi on suunniteltu noin 560 henkilöä. Hätäkeskustoiminnan johto-, ohjaus-, valvonta-, suunnittelu- ja hallintotehtäviä hoitavan hätäkeskuslaitoksen hätäkeskussyksikön henkilöstömäärä olisi noin 15 henkilöä.

Kunnallisten hätäkeskusten palveluksessa oleva päivystyshenkilöstö voidaan palkata lähes kokonaan valtion hätäkeskuksiin ja

poliisin hälytyskeskusten henkilöstö suurelta osin. Ne poliisin hälytyskeskuspäivystäjät, jotka eivät siirtyisi uusimuotoisiin keskuksiin sijoittuisivat muihin poliisin tehtäviin. Hätäkeskusten toiminta-alueiden suurenemisen ja hätäkeskusten paikkakunnan muutosten johdosta osalla päivystäjistä työpaikan sijaintipaikkakunta muuttuisi. Käytännössä tämä johtaisi siihen, etteivät kaikkien nykyisten kunnallisten hätäkeskusten päivystäjien olisi mahdollista siirtyä työskentelemään uusiin keskuksiin. Näiden päivystäjien osalta tulee selvittää asianomaisten kuntien mahdollisuudet työllistää henkilöt kunnan palvelukseen muihin tehtäviin.

Eduskunta edellytti hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain 7 §:n kumoamista koskevaan hallituksen esitykseen antamassaan vastauksessa (EV 18/1996—HE 111/1995 vp), että hallitus hätäkeskusten mahdollisen pysyvän valtiollistamisen yhteydessä yhteistoiminnalla Kuntien eläkevakuutuksen kanssa huolehtii siitä, että niiden henkilöiden asema säilytetään kohtuullisena, joille aiheutuu menetyksiä hätäkeskusten toiminnan valtiollistamisen vuoksi.

#### Kunnallisten hätäkeskuspäivystäjien eläketurva

Kunnallisessa eläkejärjestelmässä toteutettiin kokonaisuudistus vuosien 1993 ja 1995 alusta lukien. Uudistuksen jälkeinen kunnallinen eläketurva vastaa työntekijäin eläkelain (395/1961) tasoista perusturvaa, jossa eläkeikä on 65 vuotta ja eläkkeen tavoitetaso 60 prosenttia eläkepalkasta.

Uudistuksen voimaan tullessa kunnallisessa palveluksessa olleiden eläketurva suojattiin uudistusta edeltävältä ajalta. Karttuma ennen vuotta 1995 jäi lisäeläketurvan tasolle eli 2,2 prosenttiin vuodessa. Samoin suojattiin ennen vuotta 1960 syntyneillä aikaisempi 65 vuotta alempi eläkeikä siten, että eläkeikä lasketaan painotettuna eläkeikä 63 ja 65 vuodesta ennen ja jälkeen vuoden 1995 palvellun ajan suhteessa. Eläkkeen tavoitetaso lasketaan samalla tavalla luvuista 66 ja 60.

Jos viranhaltija tai työntekijä kuului ammatillisen eläkeiän piiriin (kuten osa kunnallisten keskusten päivystäjistä), hänen tuli vuoden 1996 loppuun mennessä ilmoittaa eläkelaitokselle, valitseeko hän ammatillisen eläkeikäjärjestelmän. Eläkeikä lasketaan painotettuna eläkeikä siten, että ennen vuotta

1995 eläkeikä nä käytetään aikaisempaa alennettua eläkeikää tai eläkeikää ja tämän jälkeen 65 vuotta.

Edellä mainitut suojaukset ovat voimassa vain sillä edellytyksellä, että kunnallinen palvelussuhde jatkuu yhdenjaksoisena eläketapahtumaan saakka. Jos palvelussuhde päättyy ennen eläketapahtumaa, eläke muuttuu koko ajalta perusturvan mukaiseksi ja eläkeikä nousee 65 vuoteen.

Vastaavanlaiset muutokset toteutettiin myös valtion eläkejärjestelmässä.

Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöön lisättiin heinäkuun 1995 alusta lukien hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain johdosta poikkeukset edellä mainittuihin eläketurvan suojausta koskeviin määräyksiin. Kunnallisen palvelussuhteen yhdenjaksoisuuden ei katsota katkeavan niillä viranhaltijoilla ja työntekijöillä, jotka siirtyivät kokeiluhätäkeskusten palvelukseen. Edellytyksenä suojausten säilymiselle on, että he palaavat kunnalliseen palvelussuhteeseen välittömästi kokeilun päätyttyä.

Kokeilun päättyessä ja hätäkeskusten siirtyessä pysyvästi valtion ylläpidettäväksi kunnallisen eläkesäännön määräysten muutoksilla voidaan turvata kunnallisista palvelussuhteista hätäkeskusten palvelukseen siirtyvien eläketurvan edellä mainittujen suojausten säilyminen. Eläkesääntöön tulisi lisätä määräykset siitä, että valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtynyt henkilökunta säilyttää eläketurvaan vuonna 1995 tehdyt suojaukset, jos siirtyminen on tapahtunut suoraan kunnan palveluksesta valtion palvelukseen hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain tai kokeilun päättyttyä hätäkeskusten valtiolle siirtymisestä annetun lain (hätäkeskuslain) nojalla ja valtion palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka.

Suojauksilla tarkoitetaan ennen vuotta 1995 olleen lisäeläkekarttuman (2,2 prosenttia vuodessa) säilymistä ja ennen vuotta 1960 syntyneillä alle 65 vuoden eläkeiän ja 60 prosenttia paremman tavoitetasoin säilymistä sekä ammatillisen eläkeiän valinnan suorittaneilla alennettua eläkeiän säilymistä ajalta ennen vuotta 1995.

Hätäkeskushenkilöstölle kunnallista eläkettä karttuu kunnallisen palvelun päättymiseen saakka. Tämän jälkeen eläke määräytyy valtion eläkelain mukaan. Valtiolla henkilöt tulevat uusina edunsaajina mutta valtion eläkelain (280/1966) 8 §:n 5 momentin mukaan henkilöllä, joka on saanut kunnallisten viran-

haltijain ja työntekijäin eläkelain nojalla myönnetyn eläkkeen, on oikeus valtion eläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen riippumatta siitä, onko hän saavuttanut valtion eläkelain mukaisen eläkeikänsä.

Kunnallisen eläketurvan suojausten säilymiseen liittyvät säädösmuutokset on toteutettavissa pääosiltaan kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön muutoksilla. Kuntien eläkevakuutuksen hallituksen sisäasiainministeriölle 20 päivänä lokakuuta 1998 antaman lausunnon mukaan Kuntien eläkevakuutus on valmis esittelemään tarvittavat eläkesäännön muutokset eläkelaitoksen valtuuskunnalle, joka päättää eläkesäännön sisällöstä.

Osa hätäkeskuspäivystäjistä kuului edellä kuvatun ammatillisen eläkeikäjärjestelmän piiriin. Kolmivuorotyössä päivystäjän eläkeikä oli 58 vuotta ja kaksivuorotyössä 60 vuotta. Kunnallisessa palveluksessa ammatillisen eläkeiän valinnan suorittaneiden osalta alennettua eläkeiän säilymistä ajalta ennen vuotta 1995 esitetään turvattavaksi hätäkeskuslaissa annettavalla säännöksellä.

Laissa ja eläkesäännössä toteutettavat suojaukset koskisivat kunnallisista hätäkeskuksista kokeiluhätäkeskuksiin siirtynyttä ja sieltä edelleen pysyviin valtion hätäkeskuksiin siirtyvää henkilöstöä sekä kunnallisista hätäkeskuksista suoraan pysyviin valtion hätäkeskuksiin siirtyvää henkilöstöä.

### Poliisimiesten eläketurva

Poliisiasetuksen mukaan poliisimiehiä ovat muun muassa alipäällystöön kuuluva ylikonstaapeli ja miehistöön kuuluva vanhempi konstaapeli. Poliisin hallinnosta annetun asetuksen (158/1996) mukaan poliisin alipäällystöön ja miehistöön kuuluva poliisimies on velvollinen eroamaan virastaan täyttäessään 60 vuotta.

Valtion eläkelain mukaan edunsaaja saa valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen täytettyään eroamisikänsä.

Ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 palvelukseen tulleilla poliisin miehistöön ja alipäällystöön kuuluvilla poliisimiehillä on edellä kuvatusta poiketen ollut valtion eläkelain säännösten mukaan oikeus vuoden 1999 kesäkuun loppuun mennessä valita niin sanottu vanha eläkejärjestelmän mukainen 58 vuoden eläkeikä. Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä mainitussa 58 vuoden eläkeiässä on lisäksi palvelu poliisin alipäällystön tai miehistön kenttätehtävässä vähintään

kuusi kuukautta välittömästi ennen eläkeiän täyttymistä ja yhteensä vähintään kolme vuotta palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden ajalta (tämän niin sanotun loppukarenssiehdon estämättä 58 vuoden eläkeikään on oikeutettu 40 ikävuoden täyttämisen jälkeen yhteensä vähintään 12 vuotta poliisin kenttätehtävissä toiminut miehistöön tai alipäällystöön kuuluva poliisimies).

Hätäkeskuslailla on tarkoitus turvata vakinaisten hätäkeskusten palvelukseen tulevien poliisimiesten oikeudet 58 vuoden eläkeikään (58 vuoden eläkeiän kesäkuun 1999 loppuun mennessä valinneilla), koska poliisin työ erillisissä poliisin hälytyskeskuksissa, kokeiluhätäkeskuksissa ja pysyvissä valtion hätäkeskuksissa on rinnastettavissa toisiinsa. Palvelu kokeiluhätäkeskuksessa vanhemman konstaapelin ja ylikonstaapelin viroissa ei ole valtiokonttorin kannan mukaan sellaista poliisin palvelua, joka oikeuttaisi 58 vuoden eläkeiän valintaan (rinnastettu 58 vuotta ylempää eläkeikää edellyttäväksi kansliatyöksi). Palvelu poliisin erillisissä hälytyskeskuksissa on oikeuttanut 58 vuoden eläkeiän valintaan.

#### 4. Asian valmistelu

##### 4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Lakiehdotus on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriön pelastusosastolla yhteistyössä sisäasiainministeriön poliisiosaston ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Henkilöstön eläketurvaa koskevien säännösten osalta lakiehdotus on valmisteltu yhteistyössä Kuntien eläkevakuutuksen ja Valtiokonttorin kanssa. Lakiehdotus on ollut oikeusministeriön tarkastustoimistossa tarkastettavana.

##### 4.2. Lausunnot

Lakiluonnoksesta pyydettiin lausunnot kaikilta ministeriöiltä, lääninhallituksilta ja sairaanhoitopiireiltä, pelastus- ja poliisialan oppilaitoksilta, Ilmailulaitokselta, Merenkululaitokselta, Tietosuojavaltuutetulta, Kuntien eläkevakuutukselta, Valtiokonttorilta, valtion kokeiluhätäkeskuksilta, neljältä kymmeneltä kunnalta, kuudelta poliisilaitokselta ja Liikkuvalta poliisilta, Suomen Kuntaliitolta, hätäkeskustoimintaan liittyviltä eräiltä järjestöiltä, Kunnalliselta työmarkkinalaitokselta ja alan työntekijäliitoilta.

Lausunnonantajista valtaosa kannattaa viranomaisten yhteisiä hätäkeskuksia ja hätäkeskusjärjestelmän ylläpitovastuun siirtämistä valtiolle. Muun muassa eräät suuret kunnat katsovat kuitenkin, että kuntien ylläpitämät hätäkeskukset täyttävät jo nykyisellään lakiehdotuksessa esitetyt hätäkeskustoimintojen yhdistämisen tavoitteet eivätkä kannata yhdistettyä hätäkeskusjärjestelmää. Myös osassa suurten poliisilaitosten lausuntoja katsotaan paremmaksi vaihtoehdoksi jatkaa toimintaa erillisissä keskuksissa. Suomen Kuntaliiton lausunnon mukaan hätäkeskusjärjestelmä voidaan toteuttaa toiminnallisesti ehdotetulla tavalla valtion ylläpitämänä. Suomen Kuntaliitto pitää kuitenkin uudistukseen liittyvää valtionosuuksien vähennystä kuntien tasapuolisen kohtelun kannalta epäoikeudenmukaisena, koska hätäkeskustoiminnan vaiheittaisesta siirtymisestä aiheutuu aikaisemmin valtion vastuulle siirtyvien alueiden kunnille taloudellista etua suhteessa muihin kuntiin. Lausunnon antaneet sairaanhoitopiirit pitävät uudistusta perusteltuna.

Kuntien eläkevakuutus ja Valtiokonttori pitävät esitettyjä eläkesäännöksiä perusteltuina. Osa lausunnonantajista ei kuitenkaan katso perustelluiksi ehdotettuja eläkesäännöksiä, joiden perusteella uusien hätäkeskusten palvelukseen tulevia poliisimiehiä kohdeltaisiin eläkeoikeuden osalta poliisimiehinä, koska näin toimittaessa hätäkeskuksen palveluksessa olevat poliisimiehet ovat oikeutettuja alempaan eläkeikään kuin muut hätäkeskuksessa työskentelevät päivystäjät.

Lausunnoissa esitetyt säännöstekstiä koskevat muutosehdotukset on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon.

#### 5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

##### Viranomaisradioverkko

Valtio rakentaa vuoteen 2003 mennessä koko valtakunnan kattavan viranomaisten yhteisen digitaalisen radioverkon (VIRVE), joka korvaa viranomaisten erilliset radioverkot. Radioverkon käyttäjiä ovat valtion ja kuntien turvallisuusviranomaiset. Verkon käyttöönotto tehostaa viranomaisten välistä yhteistyötä ja mahdollistaa uusien johtamismenetelmien ja -järjestelmien käyttöönoton.

Viranomaisradioverkon viestiliikennettä ohjataan ja hallitaan hätäkeskuksista ja muista päivystyskeskuksista. Uuden radioverkon

mahdollistamat palvelut voidaan parhaiten hyödyntää viranomaisten yhteisissä hätäkeskuksissa, koska keskeisten turvallisuusviranomaisten yhteisestä toimipisteestä (hätäkeskus) käsin voidaan yhden radioverkon kautta tavoittaa kaikki hätäkeskusalueen viranomaisten kentällä toimivat yksiköt. Viranomaisten yhteinen radioverkko ja yhteiset hätäkeskukset ovat toisiaan tukevia järjestelmiä.

Hätäkeskusjärjestelmän toimeenpanossa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon viranomaisradioverkon rakentamisen ajoittuminen.

Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

## 1. Lakiehdotusten perustelut

## 1.1. Häätäkeskuslaki

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä ilmaistaan häätäkeskustoiminnan toiminta-ajatus. Häätäkeskustoiminnan tarkoituksena on turvata väestölle sellaiset palvelut, että kaikki pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen ja tarvittaessa muitakin väestölle hätätilanteissa apua antavia tahoja koskevat ilmoitukset käsitellään häätäkeskuksessa asiantuntevasti ja tehokkaasti ja ilmoitusten edellyttämät toimenpiteet käynnistetään niiden edellyttämällä kiireellisyydellä tasapuolisesti koko maassa vuorokauden ajasta riippumatta. Keskeistä häätäkeskuspalvelujen tuottamisessa on myös turvata häätäkeskuksen palveluja käyttäville viranomaisille ja niiden suoritusyksiköille toimintaa tukevat palvelut. Häätäkeskuspalvelujen tuottaminen sisältää häätäkeskuksissa tapahtuvan toiminnan järjestämisen lisäksi häätäkeskustoimintaan kuuluvan hallinnon palveluiden järjestämisen ja siihen liittyen häätäkeskustoiminnan valvomiseen, ohjaamiseen ja kehittämiseen liittyvien tehtävien järjestämisen. Keskeisten turvallisuusviranomaisten yhteisinä ja keskitettyinä ilmoitusten käsittelypisteinä häätäkeskukset tehostavat myös viranomaisten yhteistoimintaa ja siihen liittyvää toiminnan yhteensovittamista väestön turvallisuuden parantamiseksi.

Euroopan unionin neuvoston yhtenäisen Euroopan hätänumeron käyttöön ottamista koskevan päätöksen 91/396/ETY mukaan yhteisön jäsenmaiden on tullut ottaa yleiseurooppalainen yhteinen hätänumero (112) käyttöön 31 päivään joulukuuta 1996 mennessä. Suomi on toteuttanut veloitteen muuttamalla kunnallisten häätäkeskusten yleiseksi valtakunnalliseksi hätänumeroksi numeron 112. Poliisilla on käytössä edelleen erillinen poliisin valtakunnallinen hätänumero 10022. Siirtyminen viranomaisten yhteisiin häätäkeskuksiin tehostaa viranomaisten yhteistoimintaa myös siltä osin kuin kyse on valtakunnallisesta yhteisestä hätänumerosta. Häätäkeskusuudistuksen myötä on jatkossa tarkoitus siirtää järjestelmään, jossa valtakunnassa on käytössä ainoana hätänumerona

yleiseurooppalainen hätänumero 112. Kiireettömiä tehtäviä varten, varanumerona ja pääkaupunkiseudun poliisin hälytyskeskusta varten voidaan lisäksi ylläpitää erillistä numeroa.

2 §. *Lain soveltamisala.* Häätäkeskukset perustettaisiin hoitamaan ensisijassa pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen häätäkeskustoimintaa. Ne korvaisivat nykyiset pelastustoimilain mukaiset pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen häätäkeskustehtäviä hoitavat kunnalliset häätäkeskukset ja poliisin hallintojärjestelmään kuuluvat erilliset poliisin hälytyskeskukset. Häätäkeskuslain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi pykälän 2 momentissa säädettäväksi esitetyn mukaisesti häätäkeskustoiminta Espoon, Helsingin, Kautiaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kunnissa. Tällä alueella tulisi edelleen ylläpitää pelastustoimilain mukaista kunnallista häätäkeskusta sekä erillistä poliisin hälytyskeskusta. Kunnalliset häätäkeskukset hoitavat pelastustoimilaissa säädetyin mukaisesti myös sosiaali- ja terveystoimen häätäkeskustehtävät. Kuntien ylläpitämiin keskuksiin sovellettaisiin pelastustoimilain lisäksi edelleen pelastustoimiasetuksen häätäkeskuksia koskevia säännöksiä. Hallituksen esitys sisältää tarvittavat säädösmuutokset pelastustoimilakiin. Pääkaupunkiseudun häätäkeskustoiminnan järjestämistapaa arvioidaan yhdistetystä häätäkeskusjärjestelmästä saatujen kokemusten perusteella myöhemmin uudelleen.

Kunnalliset häätäkeskukset toimivat yleisinä hätäilmoituskeskuksina. Tätä tehtäväkonaisuutta vastaten häätäkeskuslakia ehdotetaan sovellettavaksi paitsi pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen häätäkeskustoimintaan niin myös muiden hallinnonalojen vastuulla olevia hätätilanteita koskeviin ilmoituksiin, jollei ilmoitusten käsittelystä ole muualla toisin säädetty. Häätäkeskuslakia ei siten sovellettaisi hätätilanteita koskeviin ilmoituksiin, joista on nimenomaisesti erikseen säädetty toisaalla laissa tai asetuksessa. Meripelastuspalvelusta säädetään erikseen meripelastuspalvelusta annetussa laissa (628/1983) ja asetuksessa (661/1983). Rajavartiolaitos suorittaa meripelastuspalvelua sekä huolehtii meripelastuspalvelun suunnit-

telusta, johtamisesta ja valvonnasta samoin kuin meripelastuspalveluun osallistuvien viranomaisten ja yhteisöjen toiminnan yhteensovittamisesta. Saaristomeren merivartioston johtokeskus toimii Suomen meripelastuskeskuksena. Suomenlahden merivartioston samoin kuin Pohjanlahden merivartioston johtokeskukset toimivat meripelastuspalvelun lohkokeskuksina meripelastuslohkoillaan. Meripelastuskeskus ja lohkokeskukset ottavat vastaan meripelastuspalvelua koskevia avunpyyntöjä ja ilmoituksia sekä johtavat meripelastuspalvelua. Ilmailun pelastuspalvelusta säädetään ilmailulaissa (281/1995). Lennonjohtojärjestelmään kuuluvat lentopelastuskeskukset johtavat kateisiin joutuneiden ilma-alusten etsintää ja osallistuvat ilma-alusonnettomuuksien hoitamiseen. Meripelastuspalvelua ja ilmailun pelastuspalvelua koskevat ilmoitukset hätäkeskus yhdistäisi tai ohjaisi näiden onnettomuustyyppien hälyttämis- ja johtamistehtävistä huolehtivien keskusten edelleen hoidettaviksi. Tästä hätäkeskuksen tehtävästä säädettäisiin hätäkeskusasetuksessa.

Hätäkeskus voisi hoitaa lakisääteisen hätäkeskustehtävänsä lisäksi hätäkeskukselle soveltuvia muita tehtäviä siten kuin siitä erikseen tarkemmin säädetään.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaisesti pelastustoimi kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan lukuunottamatta pelastustoimen osana olevaa väestönsuojelua. Tämän mukaisesti Ahvenanmaan pelastustoimen organisaatioiden hoitamasta hätäkeskustoiminnasta säädetään maakunnan lainsäädännössä. Poliisitoimesta ja sen osana poliisin hälytyskeskustoiminnasta on Ahvenanmaan maakunnan osalta niin ikään voimassa, mitä siitä säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain nojalla nimismiehille kuuluvien yleishallintotehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annetussa laissa (168/1980) ja poliisihallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetussa asetuksessa (828/1998).

3 §. *Hätäkeskustoiminnan johto- ja ohjaussuhteet.* Pelastustoilmaissa määritellyt kunnalliset hätäkeskukset ovat osa pelastustoimintaa hoitavaa organisaatiota ja kuuluvat pelastustoimen toimialaan. Sisäasiainministeriö huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä eri ministeriöiden toimialaan kuuluvien pelastustoimen tehtävien yhteensovittamisesta, johtaa pelastustointa sekä valvoo pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa. Vastaavista

tehtävistä läänin alueella huolehtii lääninhallitus.

Nykyiset erilliset poliisin hälytyskeskukset ovat osa poliisin järjestelmää, ja niiden toiminnan johto, ohjaus ja valvonta ovat poliisin sisäistä toimintaa.

Sosiaali- ja terveystoimi osallistuu kunnallisten hätäkeskusten toiminnan ohjaamiseen ensisijaisesti terveyskeskusten kautta antamalla hätäkeskukselle ohjeita hallinnonalan yksiköiden hälyttämisestä. Sosiaali- ja terveysministeriöllä ja lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoilla ei ole ollut suoranais-ta johto- tai ohjaussuhdetta kunnallisiin hätäkeskuksiin.

Pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteisen hätäkeskustoiminnan kokeilua säätelevän hätäkeskuskokeilulain mukaan hätäkeskuskokeilun toimeenpanee sisäasiainministeriö yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Hätäkeskusjärjestelmän muodostavat sisäasiainministeriö keskusviranomaisena ja kokeiluhätäkeskukset paikallisviranomaisina. Kokeiluhätäkeskus on hätäkeskustoimintoja koskevissa tehtävissään (ns. operatiiviset tehtävät) niiden viranomaisten alainen, joiden tehtäviä sen hoidettavaksi on säädetty. Muissa asioissa kokeiluhätäkeskus on sisäasiainministeriön alainen. Hätäkeskuskokeilulaissa säädetään sisäasiainministeriön tehtäväksi kokeilun ohjaus ja valvonta sekä hätäkeskusjärjestelmän yleinen kehittäminen. Edelleen ministeriö huolehtii kokeilun yhteydessä kehitettävän tietoa- ja viestijärjestelmän rakentamisesta ja ylläpidosta.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hätäkeskustoiminnan järjestämisestä ja hätäkeskustoimintaan liittyvistä johto- ja ohjaussuhteista.

Pykälän 1 momentissa ehdotetun mukaisesti hätäkeskustoiminnan käytännön järjestämistä varten olisi hätäkeskuslaitos. Siihen kuuluisi hätäkeskustoimintaa valtakunnallisesti johtava, kehittävä ja ohjaava hätäkeskusyksikkö ja sen alaiset hätäkeskukset. Hätäkeskusyksikkö sijoitettaisiin keskusten rakentamisvaiheessa sisäasiainministeriöön ja sen jälkeen erillisyyksikkönä sisäasiainministeriön alaisuuteen, mahdollisesti hätäkeskusten yhteyteen. Hätäkeskuslaitoksesta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Hätäkeskuksia olisi nykyisten suunnitelmien mukaisesti 13—15. Hätäkeskuslaitoksen kokonaishenkilöstömäärä olisi noin 560 henkilöä, josta hätäkeskusyksikössä noin 15 henkilöä. Hätä-

keskustyksikössä tulisi olla asiantuntemusta ainakin tieto- ja viestiteknikan, pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen ja hallinnon alalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hätäkeskuslaitoksen johtamisesta. Hätäkeskuslaitos olisi sisäasiainministeriön alainen ja sitä johdettaisiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Hätäkeskustoiminnan järjestäminen palvelemaan parhaalla mahdollisella tavalla sekä sisäasiainministeriön hallinnonalan yksiköitä (pelastustoimi ja poliisi-toimi) että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan yksiköitä (mm. sairaankuljetus ja ensihoito sekä kiireelliset sosiaalitoimen toimenpiteet) edellyttää hyvää yhteistyötä asianomaisten hallinnonalojen kesken. Molempien ministeriöiden hallinnonalojen riittävien vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi hätäkeskuslaitoksen johtaminen järjestettäisiin asianomaisten ministeriöiden yhteistyönä. Hätäkeskuslaitoksella olisi johtokunta ja siitä säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Säännöksen 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin hätäkeskustoiminnan ohjaamisesta ja pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen yksiköiden oikeudesta antaa hätäkeskukselle tehtäviä. Kukin hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen ohjaisi hätäkeskuksia omaa toimialaansa koskevissa asioissa. Pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimi antaisivat tämän mukaisesti hätäkeskukselle hätäilmoitusten vastaanottamisesta, ilmoitukseen perustuvan vasteen arvioimista, yksiköiden hälyttämistä sekä toimintayksiköiden tukemista ja avustamista koskevat hallinnonalakohtaiset ohjeet. Käytännössä ohjeiden antaminen merkitsisi sitä, että pelastustoimen yksiköiden hälyttämiseen liittyvät kuntakohtaiset ohjeet hätäkeskukselle antaisivat kuntien pelastuslaitokset, poliisitoimen yksiköiden ohjeet poliisi, sosiaali- ja terveystoimen ohjeet kuntien sosiaali- ja terveysviranomaiset ja sairaanhoitopiirit. Ohjeiden lisäksi lakiehdotuksen norminantovaltuussäännöksen (19 §) mukaan sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa lakia tämentäviä säännöksiä muun muassa asianomaisen hallinnonalan hätäilmoitusten vastaanottamisesta ja välittämistä. Säännösten tarkoituksena olisi yhdenmukaistaa hätäkeskustoiminnan toimintaperiaatteita, varmistaa väestölle annettavien hätäkeskuspalveluiden laatua ja tuesta viranomaisten yhteistoimintaa.

Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin hätä-

keskuksen velvollisuudeksi suorittaa ne toimialaansa kuuluvat tehtävät, jotka asianomaiset yksiköt toimivaltuuksiensa rajoissa antavat tai määräävät hätäkeskuksen tehtäväksi. Pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen yksiköt voisivat määrätä hätäkeskuksen suorittamaan meneillään olevaan tehtäväänsä liittyviä tehtäviä kuten tietojen hakemista asianomaista hallinnonalaan koskevista hätäkeskuksen käytössä olevista rekistereistä. Hätäkeskukselle toimintatilanteessa määrätty tehtävät voisivat myös käsittää tehtävissä tarvittavien lisävoimavarojen hankkimiseen liittyviä selvitys- tai vastaavia tehtäviä. Tältä osin toimintamalli olisi yhdenmukainen hätäkeskuskokeilussa toteutetun toimintamallin kanssa.

4 §. *Hätäkeskuksen tehtävät.* Pelastustoilain mukaan kunnallisen hätäkeskuksen tehtävänä on ottaa vastaan hätä- ja onnettomuusilmoituksia kaikkina vuorokauden aikoina ja hälyttää tarvittava apu sekä toimia pelastustoiminnan viestikeskuksena. Kunnallinen hätäkeskus voi hoitaa muitakin tehtäviä, jos niistä ei ole haittaa ensiksi mainittujen tehtävien hoitamiseksi.

Poliisin hälytyskeskukset ottavat vastaan poliisin toimenpiteitä edellyttäviä ilmoituksia ja välittävät tehtäviä poliisin toimintayksiköille.

Valtion kokeiluhätäkeskusten tehtävänä on hätäkeskuskokeilulain mukaan yleisen hätäkeskustoiminnan lisäksi myös muu onnettomuus- ja hätäilmoitusten ja poliisille tarkoitettujen ilmoitusten vastaanottaminen sekä niiden edellyttämät hätäkeskukselle kuuluvat toimenpiteet. Kokeiluhätäkeskusten tehtäviin voi kuulua myös muunlaisten ilmoitusten vastaanottaminen ja edelleen välittäminen.

Kaikki edellä mainitut keskukset suorittavat ilmoitusten vastaanottamiseen ja yksiköiden hälyttämiseen liittyvää tilanteen arviointia. Tilanteen arvioinnilla tarkoitetaan tässä yhteydessä ilmoituksesta johtuvan tehtävän kiireellisyysarviointia ja siihen liittyen tarkoituksenmukaisten yksiköiden tai muun avun ohjaamista tehtävää suorittamaan. Tilanteen arvioinnissa otetaan huomioon hallinnonalakohtaiset ohjeet.

Hätäkeskukset ottaisivat vastaan 1 momentin mukaan kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia ilmoituksia. Hätäkeskuksiin tulevat ilmoitukset koskisivat ensisijassa palokunnan apua edellyttäviä hätätilanteita kuten tulipaloja ja muita onnettomuuksia, poliisin toimenpiteitä edellyttäviä rikoksia ja muita kii-

reellisiä poliisitoimenpiteitä sekä sosiaali- ja terveystoimen kiireellisiä toimenpiteitä edellyttäviä tilanteita kuten tapaturmia ja sairauskohtauksia tai sosiaalihuollon päivystyspauksia. Hätäkeskus vastaanottaisi muidenkin hallinnonalojen vastuulla olevia hätätilanteita kokevia ilmoituksia ja ohjaisi tai yhdistäisi avuntarvitsijan avun antamisesta vastaavan tahon puoleen. Esimerkiksi meripelastuspalvelua koskevat ilmoitukset yhdistettäisiin asianomaisiin meripelastuskeskuksiin, joiden tehtävänä on huolehtia meripelastuspalvelusta ja siihen liittyvästä meripelastuspalvelun toimintayksiköiden hälyttämisestä.

Hätäkeskus toimisi 1 momentin mukaan pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viestikeskuksena, tukisi ja avustaisi asianomaisia yksiköitä sekä hoitaisi muut sille säädetty tai määrätty hätäkeskustehtävät. Hätäkeskuksen tehtävistä säädetäisiin tarkemmin hätäkeskuslain 18 §:n nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa ja ministeriöiden norminantovaltuussäännöksen antamista koskevan 19 §:n perusteella annettavissa ministeriöiden asetuksissa.

Pykälän 2 momentin mukaan hätäkeskus voisi hoitaa myös muita sen toimialaan soveltuvia tehtäviä, jos ne eivät haittaa 1 momentissa mainittujen ns. lakisääteisten tehtävien hoitamista. Säännösehdotus vastaa tältä osin kunnallisten hätäkeskusten ja valtion kokeiluhätäkeskusten osalta voimassa olevia säännöksiä.

Kunnallisten hätäkeskusten ja valtion kokeiluhätäkeskusten oikeudesta edellä mainittujen tehtävien hoitamiseen on esiintynyt käytännössä rajankäyntiongelmia suhteessa vartioimisliikelaissa tarkoitettuun vartiointitoimintaan (niin sanottuun tekniseen vartiointiin). Vartioimisliikelain mukaan vartioimisliikkeen harjoittamisella tarkoitetaan ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa omaisuuden vartiointia ja henkilön koskemattomuuden suojaamista. Vartioimisliikelakia koskevien hallituksen esityksen perustelujen mukaan omaisuuden vartioinnilla tarkoitetaan myös omaisuuden teknistä vartiointia. Kiinteistö- ja murtohälytinalteistojen valvonta- ja hälytysten välitystehtävät edellyttävät siten vartioimisliikelaissa tarkoitettua lupaa, mikäli toiminta tapahtuu ansiotarkoituksessa toimeksiantosopimuksen perustuen. Omien kohteiden valvominen (ns. omavartiointi) ei edellytä vartioimisliikelupaa. Vartioimislii-

kettä saa vartioimisliikelain 2 §:n mukaan harjoittaa vain elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu luonnollinen henkilö, yhteisö tai säätiö, joka on saanut siihen luvan. Jotta yhteisölle tai säätiölle voitaisiin antaa lupa vartioimisliikkeen harjoittamiseen, niiden tulisi olla merkittyjä julkiseen oikeushenkilörekisteriin, eli kauppa-, yhdistys- tai säätiörekisteriin.

Siltä osin kuin lakiehdotuksen 2 momentissa tarkoitettut hätäkeskuksen tehtävät voitaisiin katsoa vartioimisliikelaissa tarkoitetuksi luvanvaraiseksi vartioimistoiminnaksi, on hätäkeskusten oikeutta näiden tehtävien hoitamiseen ehdotettu rajattavaksi. Rajauksen mukaan vartioimisliikelain soveltamisalaan kuuluvia valvonta- ja hälytysten välitystehtäviä hätäkeskus saisi hoitaa ainoastaan, jos yleinen tärkeä etu sitä edellyttää tai tehtävät liittyvät kunnan tai valtion omistamien tai hallitsemien kiinteistöjen kiinteistönvalvonta-, rikosilmoitin- tai vastaaviin laitteisiin.

Kunnalliset hätäkeskukset ovat voineet vartioimisliikelain säännösten estämättä ns. omavartiointina hoitaa hälytysalueen kuntien kiinteistö- ja murtohälytinalteistojen valvontaa ja hälytysten välitystehtäviä. Ehdotetun säännöksen mukaan valtion hätäkeskukset voisivat jatkaa kunnallisten kohteiden valvontaa ja hälytysten välitystehtävien hoitamista vartioimisliikelain säännösten estämättä. Valtion keskuksset voisivat hoitaa vastaavia tehtäviä valtion kiinteistöjen osalta lähtökohtaisesti jo vartioimisliikelain ns. omavartiointia koskevien säännösten perusteella. Muiden kuin kunnan ja valtion omistamien tai hallinnassa olevien kohteiden osalta valtion hätäkeskusten oikeudet hoitaa mainittuun ryhmään kuuluvia tehtäviä rajattaisiin yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeimpiin kohteisiin. Tällaisia kohteita olisivat muun muassa voimalaitokset.

5 §. *Hätäkeskusalueet ja hätäkeskuksen sijainti.* Pelastustoimilaissa tarkoitettun hälytystoiminnan järjestämiseksi valtakunnan alue jaetaan hälytysalueisiin, jotka määrää valtioneuvosto. Hätäkeskus sijoitetaan pelastustoimesta vastaavan ministeriön (sisäasiainministeriön) määräämään kuntaan. Poliisin hälytyskeskusjärjestelmän osalta poliisin lääninjohto päättää, mitkä alueen kihlakunnat muodostavat hälytysalueen sekä hälytyskeskuksen sijaintipaikan.

Säännösehdotus vastaa pääasialliselta sisäl-

löltään pelastustoimilain nykyisin voimassa olevia säännöksiä. Siltä osin kuin hätäkeskustoiminta jäisi kuntien ylläpidettäväksi, hätäkeskuksen toiminta-alueesta ja sijainnin määräytymisestä säädettäisiin pelastustoimilaissa. Poliisin erillisten hälytyskeskusten sijoittamisesta päättäisi poliisi toimivaltasäännöstensä mukaisesti.

6 §. *Hätäkeskustoiminnan turvaaminen.* Pelastustoimilain mukaan hätäkeskukset on rakennettava siten, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa. Lakiehdotuksen mukaan hätäkeskusten toiminta on järjestettävä ja keskukset on sijoitettava siten, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa. Säännös vastaisi pääpiirteissään pelastustoimilaissa hätäkeskusselle asetettuja vaatimuksia.

Keskusten tietojärjestelmien suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon se mahdollisuus, että keskuksen toiminta voi lamaantua ja keskukset voivat joutua suorittamaan toisillensa kuuluvia tehtäviä.

7 §. *Hätäkeskustietojärjestelmä.* Tiedot ilmoitusten vastaanottamisesta, yksiköiden hälyttämisestä ja muista hätäkeskuksen toimintaan liittyvistä tärkeistä seikoista tallettaisiin hätäkeskuslaitoksen ylläpitämään henkilörekisteriin. Valtion kokeiluhätäkeskusten osalta henkilörekisterien ylläpidosta säädetään hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetussa laissa. Pykälässä säädettäväksi esitetty vastaa pääperiaatteiltaan mainituissa laissa säädettyä. Ehdotuksessa on kuitenkin otettu huomioon kokeiluhätäkeskusten toiminnan yhteydessä esille tulleet säännösten kehittämistarpeet. Kokeilun aikaisesta järjestelmästä poiketen rekisterinpitäjänä toimisi kaikkien valtion hätäkeskusten osalta hätäkeskuslaitos eikä yksittäiset hätäkeskukset kuten kokeilussa. Lakiehdotuksessa hätäkeskuslaitoksen oikeus henkilörekisterin ylläpitämiseen ja tietojen tallentamiseen on rajattu siten, että rekisteriin voidaan tallentaa ainoastaan sellaisia tietoja, jotka ilmenevät yksilöidysti henkilörekisterien ylläpitoa koskevasta pykälästä.

Henkilörekisteriin otettaisiin myös sellaiset henkilön omalle turvallisuudelle ja toimintayksiköiden työturvallisuudelle välttämättömät tiedot, joiden etsintä eri viranomaisten rekistereistä on hankalaa tai epävarmaa ja joiden tulee olla kaikille hälytysviranomaisille yhteisiä. Varotietokohde voi olla esimerkiksi ajoneuvo tai paikka, jossa oleskelee arvaamattomia tai vaarallisia henkilöitä tai

vaarallinen henkilö itse. Henkilön vaarallisuus voi ilmetä sairaalloisena aggressiivisuutena tai käsittää vaarallisen tarttuvan taudin. Muun kohteen vaarallisuus voi tarkoittaa esimerkiksi onnettomuudessa räjähdysvaaralliseksi muuttuvaa teknistä laitteistoa tai sortumavaaraa. Tarkempien tietojen puuttuessa kohteen tai henkilön yksilöimiseksi voitaisiin käyttää myös ylimalkaisempia tietoja kuten tuntomerkit tai kutsumanimi taikka ajoneuvon osalta merkkiä ja väriä. Tiedon haku tulee voida toteuttaa paitsi nimen, myös osoitteen, ajoneuvon rekisterinumeron tai muun vastaavan tiedon perusteella.

Varotietojen hyväksikäyttö on turvallisen kenttätönnön kannalta välttämätöntä. Työturvallisuuden edistäminen on samalla peruste, joka määrittelee tietojen tallettamisen, säilyttämisen ja luovuttamisen perusteita. Tietojen säilytysaika määriteltäisiin lähtökohtaisesti tarkkarajaisesti enintään viideksi vuodeksi. Tietojen säilytysaika pidentyisi hätäkeskuskokeilun aikaisesta mutta samalla tietojen poistamisen perusteet määriteltäisiin kokeilun aikaista tarkkarajaisemmin. Hätäkeskustoimintaan osallisten viranomaisten näkökulmasta samoin kuin hätäkeskushenkilöstön oikeusturvan kannalta katsottuna kokeilun aikainen kahden vuoden tietojen säilytysaika on ollut liian lyhyt. Tietoja voitaisiin esityksen mukaan säilyttää myös pidempään kuin viisi vuotta silloin kun se on perusteltua henkilön oman turvallisuuden kannalta tai hätäkeskuksen palveluja käyttävien yksiköiden työturvallisuuden kannalta. Tietojen säilyttämisen jatkaminen edellyttää ehdotuksen mukaan tietojen tarkistamista ja merkinnän tekemistä siitä. Varotiedon olemassaolo ei merkitse toimenpiteiden aloittamista aggressiivisesti, vaan yleensä hienovaraisempaa varautumista tilanteeseen.

Yksilöidyn henkilön terveydentilaa koskeva tieto voitaisiin henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuna arkaluonteisena tietona tallettaa vain kun tieto on hälytystehtävän suorittamiseksi tarpeellinen. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi vaarallisen sairauden aiheuttamaa työturvallisuusriskiä, joten mainitulla perusteella ei ole mahdollista rekisteröidä yksilöityjä terveystietoja sairaankuljetustoiminnassa yleisesti käytettäväksi. Sairauksien tallettamisen osalta voitaisiin kuitenkin rekisteröidä yksilöidyn henkilön terveydentilaa koskevia tietoja työturvallisuuden varmistamiseksi lakiehdotuksessa yksilöidyllä tavalla.

Hätäkeskuksella kuten muillakin viranomaisilla voi olla tilastointi- ja seurantatarpeita laajemmin kuin mitä henkilörekisteriin merkittävät tiedot mahdollistavat. Tiedon kerääminen näihin tarkoituksiin voidaan järjestää tavalla mikä ei edellytä henkilötietojen tallentamista.

8 §. *Tiedonsaantioikeus rekistereistä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hätäkeskuksessa työskentelevän oikeudesta saada ne tiedot, jotka ovat tarpeen hätäkeskukselle laissa yksilöidysti säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Valtion kokeiluhätäkeskusten henkilöstön oikeudesta tietojen saantiin rekistereistä säädetään laissa hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain muuttamisesta. Lakimuutoksen lyhyen voimassaolon aikana on havaittu erityisesti poliisin käytössä olevien henkilörekisterien osalta, etteivät tiedonsaantioikeudet ole kaikilta osin riittävät.

Poliisin kenttätoiminnassa tarvitaan monenlaisia tietoja. Tarvittava tieto voi sisältyä johonkin tai useaan poliisiasiaihin tietojärjestelmän tai hallintoasiain tietojärjestelmän osarekisteriin. Muun muassa poliisiasiaihin tietojärjestelmään kuuluva tutkinta- ja virkapujärjestelmä, josta kokeiluhätäkeskuksen päivystäjä ei nykyään voi saada tietoja, on poliisitoiminnan kannalta yksi keskeisimmistä rekistereistä. Sen kautta syötetään suuri osa poliisiasiaihin tietojärjestelmän muiden osarekistereiden tiedoista. Tällä hetkellä erilisissä poliisin hälytyskeskuksissa olevilla päivystäjillä on käyttöoikeus sekä poliisiasiaihin että hallintoasiain tietojärjestelmään kokonaisuudessaan. Kokeiluhätäkeskuksen päivystäjä voi käyttää ainoastaan osaa mainituista rekistereistä.

Kokeillun hätäkeskusmallin tullessa pysyväksi hätäkeskustoiminnan järjestämismalliksi, on tarpeellista laajentaa hätäkeskuksen henkilöstön oikeutta tietojen saantiin poliisin käytössä olevista henkilörekistereistä. Tarkoituksena on, että hätäkeskuksessa työskentelevällä olisi sama tehtävässä tarvittavien rekisterien käyttömahdollisuus kuin nykyisten erillisten poliisin hälytyskeskusten päivystäjänä toimivilla poliisimiehillä.

Säännösehdotuksen mukaan hätäkeskuksen henkilöstöllä olisi oikeus saada poliisin toimialaan kuuluvan tehtävän alkutoimenpiteiden varmistamiseksi ja työturvallisuuden varmistamiseksi taikka yksikön tukemiseksi tarpeelliset tiedot suoraan poliisin henkilörekistereistä annetun lain 1 a §:ssä tarkoitetus-

ta poliisiasiaihin tietojärjestelmästä ja 1 b §:ssä tarkoitetusta hallintoasiain tietojärjestelmästä. Lisäksi tiedot olisi oikeus saada kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä sen käyttöönotton jälkeen.

Poliisilla on oikeus saada poliisin henkilörekistereistä annetun lain 13 §:n mukaan teknisellä käyttöyhteydellä tehtäviensä suorittamista varten tietoja eri viranomaisten ylläpitämistä henkilörekistereistä. Koska osa kyseisessä säännöksessä mainituista tiedoista on poliisin kentällä oleville yksiköille välttämättömiä, on hätäkeskuslaitoksen henkilöstöön kuuluvalla oltava mahdollisuus välittää näitä tietoja poliisille. Tämän vuoksi hätäkeskuslaitoksen henkilöstöön kuuluvalla ehdotetaan oikeutta saada oikeushallinnon tietojärjestelmistä tietoja viisumi- sekä oleskelu- ja työlupapäätöksistä; ulkomaalaisviraston tietojärjestelmistä ulkomaalaislaissa tarkoitettujen asioiden käsittelyssä ja ulkomaalaislain noudattamisen valvonnassa tarvittavia tietoja; lääninhallitusten liikennelupatietojärjestelmistä luvanvaraisen liikenteen valvonnassa tarvittavia tietoja. Tämän lisäksi poliisilla on oikeus vastaavasti saada tietoja rajavartiolaitoksesta annetun lain 41 §:n perusteella rajavartiolaitoksen tietojärjestelmistä henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvontaa ja siihen kuuluvan rajatarkastuksen suorittamista, ulkomaalaisia koskevien säännösten noudattamisen valvontaa sekä rikosten estämistä, paljastamista ja esitutkintaa varten sekä valtion turvallisuuden suojaamiseksi. Myös tullilain 26 §:n perusteella poliisilla on oikeus saada tulliviranomaiselta tietoja rikosten ehkäisyä ja tutkintaa taikka ulkomaalaisasiain käsittelyä sekä ulkomaalaisen maahantulon ja maastalähdön valvontaa varten. Lisäksi hätäkeskuslaitoksen henkilöstöön kuuluvalla olisi oikeus saada ajoneuvohallintokeskuksen tieliikenteen tietojärjestelmän ajoneuvorekisterin tietoja ja ajokorttirekisterin tietoja ajo-oikeuteen ja liikennelupaan liittyvien asioiden käsittelyä sekä henkilötietojen tarkastamista varten; sekä verohallinnon tietojärjestelmistä verovelvollisen tuloja ja varallisuutta koskevia tietoja sekä muita verotustietoja, jotka rikoslain (39/1889) 2 a luvun 2 §:n mukaan ovat tarpeen päiväsakon suuruuden määrittämistä varten. Viimeksi mainitut tiedot ovat tarpeen poliisin antaessa kentällä rangaistusvaatimusilmoituksia tiedoksi rikokseen syyllisiksi epäillyille. Kaikkia edellä mainittujen rekisterien tietoja voidaan pääsääntöisesti välittää

vain poliisin kentällä oleville yksiköille.

Tiedot koskisivat vain hälytyksen ja yksiköiden avustamisen kannalta tärkeitä asioita. Keskeisimpiä tietoja hätäkeskustoiminnan kannalta on poliisin rekistereissä, jotka koskevat etsintäkuulutettuja tai matkustuskieltoon määrättyjä henkilöitä, rikoksella menettettyä, poliisin haltuun otettua taikka kadonnutta tai kadonneella henkilöllä ollutta omaisuutta, rikoksesta epäillyn henkilön henkilötuntomerkkejä, vaarallisia kohteita tai vaarallisia taikka arvaamattomasti käyttäytyviä henkilöitä, kadonnutta henkilöä ja tuntemattomia vainajia, anastettuja tai muusta syystä etsittäviä moottoriajoneuvoja ja rekisterikielisiä sekä moottoriajoneuvoilla liikkuvia etsittäviä tai tarkkailtavia henkilöitä. Muista poliisin henkilörekistereistä annetussa laissa tarkoitetuista rekistereistä hätäkeskuksen henkilöstö tarvitsee tietoja harvemmin mutta tietojen saamisella saattaa olla silloin tehtävän onnistumisen kannalta keskeinen merkitys. Viimeksi mainittuja rekisterejä ovat muun muassa pidätettyjen rekisteri, henkilökorttirekisteri ja passirekisteri. Moottoriajoneuvoja koskevia tietoja on sekä poliisiasian että tieliikenteen tietojärjestelmässä.

Hätäkeskuksen henkilöstöllä olisi edelleen vastaavalla tavalla kuin hätäkeskuskokeilun aikana oikeus saada tietoja pelastusviranomaisien valvontarekistereistä palokuntien toiminnan tukemiseksi. Sairaankuljetukseen, ensihoitoon tai sosiaalitoimeen kuuluvissa hälytystehtävissä vastaavilla tiedoilla ei ole samaa merkitystä eikä esitys sisällä ehdotusta oikeudesta niiden saamiseksi.

Hätäkeskusten toimintamahdollisuuksien tehostamiseksi hätäkeskuksen henkilöstö voisi myös edelleen hätäkeskuskokeilun mallin mukaisesti saada maksutta teleyritykseltä tunnistetietoina liittymän numero ja muun tunnisteen ohella tieto liittymän asennusosoitteesta ja tilaajasta tai käyttäjästä sekä tieto tukiaseman sijainnista, jonka kautta matkaviestimellä tehty hätäilmoitus on ohjattu yleiseen televerkkoon. Tämän lisäksi hätäkeskuslaitoksella olisi oikeus saada väestötietojärjestelmästä väestötietolain (507/1993) 4 ja 5 §:ssä säädetyt tiedot. Vastaavat tiedot on poliisilla oikeus saada poliisin henkilörekistereistä annetun lain 13 §:n perusteella.

Hätäkeskusjärjestelmän siirtymävaiheessa ja myös sen jälkeen maassa toimii tämän lain mukaisia valtion hätäkeskuksia, kunnallisia hätäkeskuksia ja erillisiä poliisin hälytyskeskuksia. Kunnallisilla hätäkeskuksilla

on toimintaansa varten pelastustoimilaissa tarkoitettuja hälytysrekistereitä. Vastaavasti poliisin hälytyskeskusten toimintaa varten on perustettu yksiköiden hälyttämiseksi tarvittavia rekistereitä. Poliisin hälytysjärjestelmät ovat pääsääntöisesti poliisin henkilörekistereistä annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuja useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön tarkoitettuja henkilörekistereitä ja 7 §:n mukaisia yhden poliisiyksikön käyttöön tarkoitettuja henkilörekisterejä. Valtion hätäkeskuslaitoksen henkilöstölle ehdotetaan säädettäväksi oikeus saada teknisellä käyttöyhdydellä tietoja kunnallisten hätäkeskusten henkilörekistereistä ja poliisin hälytyskeskusten henkilörekistereistä. Tietoja näiden keskusten rekistereistä tarvitaan esimerkiksi poliisin operatiivisissa tilanteissa, joissa toimintaan yhden hätäkeskuksen toiminta-aluetta laajemmalla alueella.

Tiedot olisi oikeus saada vain hätäkeskuskelle kuuluvan tehtävän suorittamiseksi eli hälytyspäätöksen tekemiseksi tai yksikön hälyttämiseksi ja avustamiseksi. Periaatteena olisi, että tiedot välitettäisiin vain sektori-kohtaisesti kentällä toimivalle yksikölle. Käytännön yhteistyön lähenemisestä riippumatta olisivat pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimi kenttätöissä edelleenkin toiminnallisesti siten riippumattomia, että tietojen luovuttamista ristiin ei nykyisestä laajennettaisi. Hallinnonaloittain rajoitettu käyttö esitetään järjestettäväksi siten, että tarpeellisista rajoituksista säädetään tietojen luovuttamista koskevassa säännöksessä.

Oikeus yksittäisen tiedon saantiin teknisen käyttöyhteyden avulla saattaa mahdollistaa rekisterin laajemmankin selaamisen. Tätä voidaan rajoittaa teknillisin ratkaisuin esimerkiksi rakentamalla tiedon saanti hakusanaan perustuvan kyselyn muotoon. Hakusana voi olla nimi, osoite, puhelinnumero, ajoneuvo tai muu vastaava. Jotta hätäkeskuksen päivystäjä voisi hankkia kentällä toimivan yksikön tarvitseman tiedon, on hänellä kuitenkin oltava käyttäjätunnus ja sen mukainen pääsy rekistereihin.

Käyttöyhteyden avaaminen edellyttää järjestelmän tietoturvallisuuden selvittämistä etukäteen. Tietojen saajan tulee ensisijaisesti huolehtia tähän liittyvistä järjestelmäratkaisuista. Tietojen luovuttaja, joka on salassa pitämisestä vastuussa, voi avata yhteyden vasta kun hän on saanut vastaanottajalta turvallisuusselvityksen. Ennen teknisen käyt-

töyhteyden avaamista on myös tietosuoja-luovutetulle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Poliisin käytössä olevien rekisterien käyttöoikeuden laajentamista lukuunottamatta pykälä sisältää hätäkeskuskokeilulakia vastaavat säännökset vähäisin tarkistuksin.

9 §. *Tietojen luovuttaminen.* Kokeiluhätäkeskusten osalta salassapitovelvollisuudesta säädetään hätäkeskuskokeilulaissa. Lain yleisen salassapitosäännöksen mukaan salassapitovelvollisuus koskee tietoa, josta lailla niin on säädetty. Lisäksi mainitussa laissa on lueteltu erikseen salassa pidettäviä asiakokonaisuuksia. Säädetyn mukaan kokeiluhätäkeskusten henkilöstöön kuuluva ei saa hätäkeskusten tehtävien hoitoon kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta ilmaista muille tässä toimessaan tietoonsa saamaa seikkaa, joka koskee yksityistä liike- tai ammatillisaisuutta taikka muuta vastaavaa tietoa yksityisen elinkeinotoiminnasta, jos tiedon antaminen aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa. Sama koskee henkilön tai yhteisön taloudellista asemaa ja henkilön terveydentilaa tai henkilökohtaisia olosuhteita.

Hätäkeskuksen henkilöstö tulisi tehtävissään saamaan salassa pidettäviä tietoja eri henkilörekistereistä, osana ilmoitusta tai palautteena hälytystehtävässä olevalta yksiköltä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999. Lain esitöissä mainitaan, että lain tarkoituksena on koota yhteen lakiin kaikki keskeisimmät salassapitoperusteet ja vähentää näin tarvetta ottaa salassapito- ja vaitiolosäännöksiä erityislakeihin. Tästä johtuen hätäkeskuslakiin ei ehdoteta otettavaksi erillistä salassapito- ja vaitiolosäännöstä.

Pykälän 1 ja 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hätäkeskuksen henkilörekistereissä ja muutoin sen käytössä olevien tietojen luovuttamisesta edelleen vastaavasti kuin kokeiluhätäkeskusten osalta säädetään hätäkeskuskokeilulaissa. Tiedot voitaisiin luovuttaa asianomaisille poliisin ja pelastustoimen yksiköille, asianomaisten viranomaisten rekisterinpitäjille sekä erillisille poliisin hälytyskeskuksille ja kuntien ylläpitämälle hätäkeskuskelle teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Jokainen tiedon vastaanottaja, yksityishenkilöt mukaan lukien, olisivat salassapito- ja vaitiolovelvollisia. Yksityishenkilö voisi saada salassa pidettävän tiedon esimerkiksi hänen oman turvallisuutensa suojaamiseksi.

Hätäkeskuksen henkilöstöllä olisi oikeus luovuttaa samansa tieto hälyttämälleen yksikölle toimialakohtaisesti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että poliisin henkilörekisteristä saatu salassa pidettävä tieto voitaisiin luovuttaa vain poliisin yksikölle. Hätäkeskuksen varotiedot tulee kuitenkin voida luovuttaa kullekin kentällä toimivalle yksikölle. Tämän mukaisesti hätäkeskus voisi ilmoittaa kullekin yksikölle poliisiasiaan tietojärjestelmästä saamansa tiedot vaarallisista kohteista tai henkilöistä. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus ei 3 momentin mukaan estäisi ilmaisemasta hengen tai terveyden suojaamiseksi tarpeellista tietoa myöskin sivulliselle.

Hätäkeskus toimii eri hälytysviranomaisten tietoliikenteen risteyskohdassa tavalla, joka hallinnonalakohtaisista tehtävistä riippuen voi edellyttää myös kentällä toimivalta yksiköltä tulevan tiedon välittämistä siten, että tieto säilyy hallinnonalan sisäisenä. Hälytystehtävän suorittamisesta saadut salassa pidettävät tiedot saataisiin esityksen mukaan luovuttaa vain sille hallintoyksikölle, jonka tehtävänä kyseisellä hallinnonalalla on huolehtia rekisterinpidosta. Kukin rekisterinpitäjä suorittaisi tallentamisen asianomaisia rekistereitä koskevien säännösten edellyttämällä tavalla. Tämän suuntaisella tietovirralla ei ole tällä hetkellä kovin suurta merkitystä varsinkaan pelastus- tai sosiaalitoimen taikka terveydenhuollon alalla. Poliisin tehtävälmoitusrekisteri hätäilmoituksista ja suoriteista toimenpiteistä perustuisi kuitenkin varsin keskeisesti hätäkeskuksen tiedonvälitykseen. Siirrettävät tiedot hätäkeskuksen tulisi luovuttaa viivytystä.

10 §. *Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset.* Pelastustoimilain mukaan pelastustoimen päätoimisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella. Pelastustoimiasetuksen mukaan hätäkeskuksen päälliköltä vaaditaan pelastusoppilaitoksessa suoritettu päällystön tutkinto ja päivystäjältä pelastusoppilaitoksessa suoritettu hälytyspäivystäjän tutkinto. Hätäkeskuksia koskevista kokeilusta annetun lain mukaan sisäasiainministeriö määrää kokeiluhätäkeskusten henkilöstön kelpoisuusehdoista. Hätäkeskuskokeiluasetuksessa säädetään kuitenkin kokeiluhätäkeskuksen päällikön kelpoisuusvaatimuksista. Kokeiluhätäkeskusten päivystäjiltä on edellytetty pelastusoppilaitoksessa suoritettua tutkintoa ja päivystäjänä toimivilta poliisimiehiltä virkaa vastaavaa poliisin koulutusjärjestelmän mukaista tutkintoa.

Hätäkeskusten henkilöstöltä voitaisiin säännöksen mukaan edellyttää tehtävään soveltuvaa tutkintoa ja tehtävän edellyttämää kokemusta. Asetuksella tulisi tarkemmin säädettäväksi kuhunkin tehtävään soveltuvat tutkinnot. Hätäkeskusten palveluksessa olevien poliisimiesten osalta noudatettaisiin kuitenkin asianomaisia poliisivirkoja koskevia kelpoisuusvaatimuksia.

*11 §. Hätäkeskusten siirtyminen valtiolle ja ylläpito siirtymäaikana.* Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan valtakunnan alue jaetaan hätäkeskustoiminnan järjestämiseksi hätäkeskusalueisiin, jotka määrää valtioneuvosto. Hätäkeskuksen sijainnin määrää sisäasiainministeriö kuultuaan niitä keskeisiä tahoja, joiden tehtäviä hätäkeskukset hoitavat.

Pykälän 1 momentissa ehdotetun mukaan valtion kokeiluhätäkeskukset muuttuisivat hätäkeskuskokeilulain mukaisen kokeilukauden päätyttyä 1 päivästä huhtikuuta 2001 lukien lakiehdotuksen mukaisiksi valtion hätäkeskuksiksi. Ne jatkaisivat toimintaansa nykyisillä sijaintipaikoilla ja niiden lakiehdotuksen mukaisena hätäkeskusalueena olisi hätäkeskuskokeilulain mukainen toiminta-alue. Suunnitelmien mukaan hätäkeskuksia tulisi maahan 13–15, joten pienten kokeilualueiden (Salon seudun hätäkeskus ja Joki-laaksojen hätäkeskus) hätäkeskusalueita joudutaan vuosien 2001 ja 2005 välisenä aikana suurentamaan ja määräämään hätäkeskuksille mahdollisesti uudet sijaintipaikat.

Hätäkeskustoiminta siirrettäisiin kunnallisista hätäkeskuksista ja poliisin hälytyskeskuksista valtion ylläpitämiin hätäkeskuksiin hätäkeskuskokeilun päättymisen jälkeen vuoteen 2006 mennessä. Pykälän 2 momentin mukaisesti hätäkeskustoiminnasta ja uusien keskusten suunnittelusta vastaavan sisäasiainministeriön tehtävänä olisi päättää ajankohta, jona hätäkeskustoiminta näillä alueilla siirtyy valtion ylläpidettäväksi vuoteen 2006 mennessä.

Kunnallisten hätäkeskusten toiminnasta säädetään pelastustoimilaissa. Pelastustoimilain muuttamista koskevan lain siirtymäsäännösten mukaan kunnallisten hätäkeskusten osalta sovellettaisiin pelastustoimilain säännöksiä siihen saakka kunnes hätäkeskustoiminta hätäkeskuslain 11 §:n 2 momentin mukaisesti siirtyy valtion hoidettavaksi. Hätäkeskuslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien kuntien ylläpitämään hätäkeskukseen sovellettaisiin jatkossakin pelastustoimilakia. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettä-

väksi viittaussäännös, jonka mukaan velvollisuudesta pitää siirtymäaikana yllä kunnallisia hätäkeskuksia säädetään pelastustoimilain muuttamisesta annettavassa laissa.

*12 §. Hälytystietojen luovuttaminen hätäkeskukselle.* Kunnallisilla hätäkeskuksilla on toimintaansa varten pelastustoimilain 66 §:ssä tarkoitettuja hälytysrekistereitä ja muita yksiköiden hälyttämiseksi tarvittavaa aineistoa. Vastaavasti poliisin hälytyskeskusten toimintaa varten on perustettu yksiköiden hälyttämiseksi tarvittavia rekistereitä. Poliisin hälytysjärjestelmät ovat pääsääntöisesti poliisin henkilörekistereistä annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuja useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön tarkoitettuja henkilörekistereitä ja 7 §:n mukaisia yhden poliisiyksikön käyttöön tarkoitettuja henkilörekistereitä. Henkilörekisterien rekisterinpitäjiä ovat pääsääntöisesti lääninhallitusten poliisiosastot. Valtion hätäkeskusten toiminnan käynnistämisen turvaamiseksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kunnallisten hätäkeskusten ja poliisin hälytyskeskusten velvollisuudesta luovuttaa hälytystoiminnassa tarvittavia tietoja näiden keskusten toimintaa jatkaville valtion hätäkeskuksille.

Kokeiluhätäkeskukset luovuttavat hallussaan olevat tiedot hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksessä säädetyin mukaisesti. Jollei hätäkeskuskokeilun päättymisestä muuta säädetä, siirretään lain mukaan hätäkeskuksen henkilörekisterissä olevat tiedot tehtäväkohtaisesti eriteltyinä niille viranomaisille, joille vastuu hätäilmoitusten vastaanottamisesta ja toimintayksiköiden hälyttämisestä siirtyy, sekä kokeiluhätäkeskusta koskevien tietojen osalta arkistoidaan siten kuin sisäasiainministeriö arkistointia koskevien säästöjen nojalla määrää.

Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksessä säädettäisiin hätäkeskuksen oikeudesta saada siirtymäaikana tietoja kunnallisten hätäkeskusten ja poliisin hälytyskeskusten rekistereistä.

*13 §. Virkojen täyttäminen.* Suunnitelmien mukaan hätäkeskusten henkilöstö koostuisi ensi sijassa kunnallisten hätäkeskusten ja poliisin palveluksesta tulevasta henkilöstöstä. Henkilöstötarvetta koskevien laskelmien mukaan kunnallisten hätäkeskusten henkilöstö tarvitaan lähes kokonaisuudessaan valtion hätäkeskusten palvelukseen. Pykälän 1 momentissa ehdotetun mukaisesti valtion hätäkeskusten virat voitaisiin ensimmäisellä ker-

taa täyttää kunnallisten hätäkeskusten ja poliisin henkilöstöllä virkoja haettavaksi julistamatta. Koska suuri osa kunnallisten hätäkeskusten päivystäjistä on pätevöitynyt tehtäväänsä työn kautta ei virkoja ensimmäistä kertaa täytettäessä hakijoilta edellytettäisi säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Hätäkeskusten päälliköiden virat julistettaisiin edellä kuvastusta poiketen kelpoisuusehdot täyttävien henkilöiden julkisesti haettaviksi.

Hätäkeskuksiin perustettavat poliisin virat täytettäisiin poliisin koulutuksen saaneista hakijoista.

Kokeiluhätäkeskusten henkilöstö nimitettäisiin suostumuksensa mukaisesti 2 momentissa ehdotetun mukaisesti toimintaa jatkavien hätäkeskusten virkoihin julistamatta virkoja erikseen haettaviksi. Myös kokeiluhätäkeskusten päälliköt nimitettäisiin 1 momentissa säädetystä poiketen ilman erillistä hakumenettelyä.

*14 §. Oikeus kunnallisen eläkejärjestelmän mukaiseen alempaan eläkeikään eräissä tapauksissa.* Kokeiluhätäkeskusten ja kunnallisten hätäkeskusten palveluksesta valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön kunnallisen eläketurvan suojausten säilymiseen liittyvät säädösmuutokset toteutetaan pääosiltaan kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön muutoksilla. Valtion hätäkeskusten palvelukseen kunnallisista hätäkeskuksista ja valtion kokeiluhätäkeskuksista siirtyvien joukossa on myös henkilöitä, jotka ovat valinneet yleistä eläkeikää alhaisemman ammatillisen eläkeiän kunnan palveluksen osalta. Valinta-aika on päättynyt vuoden 1996 lopussa ja valinta on peruuttamaton. Ammatillisen eläkeiän valinnasta säädetään kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) 16 a §:ssä. Lain mukaan eläkeiän valinta säilyy vain siinä tapauksessa, että kunnallinen palvelussuhde jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka.

Jotta ammatillisen eläkeiän valinnan suorittaneet henkilöt säilyttävät lain mukaisen valintansa valtion pysyvien hätäkeskusten palvelukseen siirtymisen jälkeenkin, edellyttää tämä erillistä säännöstä. Pykälässä esitetään säädettäväksi, että kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n mukaisen valinnan tehneet henkilöt säilyttävät valinnan mukaisen oikeutensa yleistä eläkeikää alempaan eläkeikään niin kauan kuin heidän palvelussuhteensa valtioon säilyy yhdenjaksoisena. Valinnan suorittaneilla

ei ole oikeutta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen, varhennettuun vanhuuseläkkeeseen eikä osa-aikaeläkkeeseen. Valintaa ei voi peruuttaa.

*15 §. Poliisimiehen oikeus alempaan eläkeikään eräissä tapauksissa.* Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja, valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyviä poliisiasetuksen 1 §:ssä mainittuja poliisimiehiä ovat muun muassa alipäällystään kuuluvat ylikonstaapelit ja miehistöön kuuluvat vanhemmat konstaapelit. Heidän joukossaan on henkilöitä, jotka ovat 30 päivään kesäkuuta 1999 mennessä valinneet ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa olleisiin säännöksiin perustuneen valtion ammatillisen eläkeikäjärjestelmän. Poliisissa palvelevien ylikonstaapeleiden ja vanhempien konstaapeleiden tehtävissä on ollut voimassa ammatillisen eläkeikäjärjestelmän mukainen 58 vuoden alempi eläkeikä. Tämän eläkeiän valinnan tehneiden osalta eläkeiän säilymisen edellytykseksi säädettäisiin, että valtion palvelus jatkuisi yhdenjaksoisesti eläkeikään tai tätä myöhempään palveluksen päättymisajankohtaan saakka. Vanhuuseläkkeen eläketapahtuma olisi palveluksen päättymispäivä. Palveluksen yhdenjaksoisuudella tarkoitetaan valtion eläkelain säännösten mukaisesti sitä, että vuoden 1939 jälkeen syntyneen työntekijän palvelukseen 1 päivästä tammikuuta 1993 31 päivään joulukuuta 1998 välisenä aikana sallitaan enintään kuukauden pituinen katko valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien palvelussuhteiden välillä. 1 päivästä tammikuuta 1999 lähtien ei sallita päivänkään katkoa palvelussuhteiden välillä. Palveluksen yhdenjaksoisuusvaatimuksen edellyttäminen olisi perusteltua, koska kokeiluhätäkeskusten palvelukseen siirtyneet poliisimiehet ovat kaikki olleet vuoden 1939 jälkeen syntyneitä ja vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneet ylikonstaapelit ja vanhemmat konstaapelit ovat täyttäneet 58 vuoden eläkeiän viimeistään vuoden 1997 aikana eli ennen nyt ehdotetun lain voimaantuloa. Palveluksen yhdenjaksoisuusvaatimus koskee kaikkia ammatillisen eläkeikäjärjestelmän ammattinimikkeitä vuoden 1939 jälkeen syntyneiden osalta. Vanhan ammatillisen eläkeikäjärjestelmän valinnoihin poliisimiehiin sovelletaan vanhaa, 30 päivään kesäkuuta 1989 saakka voimassa ollutta järjestelmää kokonaisuudessaan. Näin heidän ei olisi esimerkiksi mahdollista käyttää valtion eläkejärjestelmään 1 päivänä heinäkuuta

1989 voimaan tulleita niin sanottuja varhaiseläkevaihtoehtoja, joita ovat yksilöllinen varhaiseläke, osa-aikaeläke ja varhennettu vanhuuseläke.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä olevaan niin sanottuun palveluksen loppukarenssiehtoon hyväksi luettavasta palvelusajasta. Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä ammatillisen eläkeikäjärjestelmän mukaisessa eläkeiässä on, että työntekijällä on palvelusta alempaan eläkeikään oikeuttavassa tehtävässä vähintään kuusi kuukautta välittömästi ennen kyseisen eläkeiän saavuttamista. Lisäksi hänellä tulee palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden viimeisen vuoden aikana olla eläkeaikaa kyseisessä alemman eläkeiän tehtävässä yhteensä vähintään kolme vuotta. Mainittuun loppukarenssiehtoon luettaisiin hyväksi valtion kokeiluhätäkeskuksessa 1 päivän huhtikuuta 1996 ja 31 päivän maaliskuuta 2001 välisenä aikana jatkunut palvelus. Tämä on tarkoituksenmukaista, koska esimerkiksi vuoden 2002 lopussa 58 vuoden eläkeiän täyttävän poliisimiehen loppukarenssiehtoa, kolme vuotta eläkeaikaa viimeisen viiden vuoden aikana välittömästi ennen palveluksen päättymistä tarkasteltaessa, vaadittavaan kolmen vuoden eläkeikaan sisältyisi palvelusta sekä valtion pysyvässä hätäkeskuksessa, että hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetussa laissa tarkoitettua valtion kokeiluhätäkeskuksessa. Poliisimiehen työ päivästäjään erillisessä poliisin hälytyskeskuksessa on oikeuttanut 58 vuoden eläkeiän valintaan. Poliisimiehen työn päivästäjään valtion kokeiluhätäkeskuksessa ei ole valtiokonttorin kannan mukaan ollut sellaista työtä, joka oikeuttaisi 58 vuoden eläkeiän valintaan. Koska kuitenkin poliisin työ erillisessä poliisin hälytyskeskuksessa, kokeiluhätäkeskuksessa ja pysyvissä valtion hätäkeskuksissa on rinnastettavissa toisiinsa, tulee eläke aika sekä valtion kokeiluhätäkeskuksessa että pysyvissä valtion hätäkeskuksessa lukea samanarvoisesti loppukarenssiehtoon hyväksi.

16 §. *Poliisimiesten eroamisikä.* Hätäkeskusten päiväystehtäviin on tarkoitus perustaa poliisin miehistön ja alipäällystön virkoja. Poliisiasetuksen 1 §:n mukaan poliisimiehiä ovat muun muassa alipäällystään kuuluva ylikonstaapeli ja miehistöön kuuluva vanhempi konstaapeli. Poliisin hallinnosta annetun asetuksen 24 §:n mukaan alipäällystään

ja miehistöön kuuluva poliisimies on velvolinen eroamaan virastaan täyttäessään 60 vuotta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi selvyiden vuoksi viittaussäännös poliisin hallinnosta annetun asetuksen eroamisikää koskeviin säännöksiin. Valtion eläkelain mukaisen eläkkeen voi saada edunsaaaja, joka valtion eläkelain 8 §:ssä edellytetyin tavoin on eroamisikänsä saavuttanut.

17 §. *Palvelussuhteen ehtojen määräytymisen siirtymävaiheessa.* Pykälässä ehdotetaan turvattaviksi kunnallisista hätäkeskuksista valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvien henkilöiden palvelussuhteen ehdot siten, että kunnassa hyväksi luettu palveluaika otettaisiin huomioon niin kuin se olisi valtion palvelua. Toiminnan siirtämisellä kunnilta valtiolle ei tulisi olla vaikutusta virkamiesten lomaoikeuksiin. Siirtymävuonna virkamiehille ei olisi täyttä lomanmääräytymisvuotta valtion palvelua ja tästä syystä he olisivat yleisten säännösten nojalla oikeutettuja lyhyempään lomaan. Tästä syystä pykäläehdotukseen sisältyy säännös, joka takaisi virkamiehille saman oikeuden vuosilomaan kuin heillä olisi ollut jatkaessaan kunnan palveluksessa. Selvyiden vuoksi on syytä säätää siitä, että he voivat pitää kunnan palveluksessa ansaitsemansa loman valtiolla. Tämä sääntö pätsi myös niin sanottuihin lomarahavapaisiin.

18 §. *Tarkemmat säännökset.* Säännösehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hätäkeskusten hallinnosta ja siihen läheisesti liittyvistä asiakokonaisuuksista kuten henkilöstön kelpoisuusehdoista ja nimittämisestä.

19 §. *Ministeriön norminantovaltuus.* Vuoden 2000 maaliskuun alussa voimaan tulevan uuden perustuslain mukaan asetuksenantovaltaa voidaan osoittaa myös ministeriöille laissa säädettävän asetuksenantovaltuuden nojalla. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta antaa hätäkeskuslakia täsmentäviä hätäkeskustoimintaa koskevia säännöksiä. Asetuksen säännökset liittyisivät hätäkeskusten käytännön toiminnan järjestämiseen. Tarkoituksenmukaista on, että hätäkeskuksen toiminta-alueen kunnallisten ja valtion viranomaisten tämän lain nojalla hätäkeskukselle antamien ohjeiden lisäksi on mahdollista antaa valtakunnallisella tasolla muun muassa hätäilmoitusten vastaanottamista ja välittämistä yhdenmukaistavia säännöksiä.

20 §. Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2000.

Lain 15 §:n 2 momenttia sovellettaisiin 2 momentissa ehdotetun mukaisesti niissä valtion eläkelain mukaisissa vanhuuseläkkeissä, joissa vanhuuseläkkeen perusteena oleva palvelus päättyy aikaisintaan 1 päivänä huhtikuuta 2001 tai sen jälkeen. Kokeiluhätäkeskukset muuttuvat ehdotetun mukaisesti valtion pysyviksi hätäkeskuksiksi 1 päivästä huhtikuuta 2001 lukien.

Pykälän 3 momenttiin on otettu tavonomainen voimaantulosäännös.

## 1.2. Laki pelastustoimilain muuttamisesta

Osana hallitukseen esitykseen kuuluu ehdotus laiksi pelastustoimilain muuttamisesta. Lailla kumottaisiin pelastustoimilain 11 §:n 1 momentti, jossa säädetään valtakunnan jakamisesta hälytysalueisiin. Hätäkeskustoiminnassa tavittavan aluejaon muodostamisesta säädettäisiin esitykseen sisältyvässä hätäkeskuslaissa lukuunottamatta Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kuntia, joiden velvollisuudesta ylläpitää hätäkeskusta näiden kuntien alueella säädettäisiin muuttamalla pelastusomilain 42 §:ää. Pelastustoimilaki säätelisi muutoinkin edelleen kuntien ylläpitämää hätäkeskustoimintaa.

Pelastustoimilain 42 §:ssä säädetään kuntien velvollisuudesta perustaa ja ylläpitää hätäkeskuksia. Pykälässä on lisäksi viittaus hätäkeskuskokeiluun sekä hätäkeskusten perustamista koskeva menettelytapasäännös ja säännös valtion velvollisuudesta pitää yllä hätäkeskusten väliset sekä hätäkeskusten ja lääninhallitusten väliset viestiyhteydet. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että asianomaisten kuntien ylläpitovastuulla olisi jatkossakin hätäkeskustoiminta Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaa kunnissa. Muilta osin hätäkeskustoiminnasta vastaisi valtio hätäkeskuslaissa säädettävän mukaisesti. Nimeltä mainitut kunnat lisättynä Sipoon kunnalla ylläpitävät nykyään pelastustoimilaissa tarkoitettua kunnallista hätäkeskusta (Helsingin hätäkeskus). Koska Sipoo kuuluu eri kihlakuntaan kuin muut kunnat on tarkoituksenmukaista, että Sipoon kunta liitettäisiin siihen hätäkeskusalueeseen johon se kihlakuntajakonsa mukaisesti kuuluu eli käytännössä valtion hätäkes-

kusjärjestelmään kuluvaan Uudenmaan hätäkeskukseen. Hätäkeskuslaissa säädettäväksi esitetyn mukaisesti Sipoon kunnan alueella tapahtuva hätäkeskustoiminta kuuluisi hätäkeskuslain soveltamisalaan ja Sipoon liittämistä valtion hätäkeskusjärjestelmään päätettäisiin hätäkeskuslain 11 §:n 2 momentissa säädettävän mukaisesti vuoteen 2006 mennessä. Edellä mainittuun ajankohtaan asti Sipoon kunta kuuluisi Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kuntien ylläpitämään hätäkeskukseen.

Pelastustoimilain 43 §:n 1 momentissa määritellyt kunnallisen hätäkeskuksen tehtävät pysyisivät ennallaan. Momenttiin lisättäisiin kuitenkin selvyyden vuoksi viittaus nimeltä mainittuihin kunnallisiin hätäkeskuksiin.

## 2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Hätäkeskusasetus ja hätäkeskuslaitoksen työjärjestykset

Lakiehdotuksen 18 §:n mukaan asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hätäkeskuslaitoksen tehtävistä, hallinnosta, työjärjestyksestä, kelpoisuusehdoista, nimittämisestä, hätäkeskuksen päälliköstä ja henkilöstön virkapuvuista.

Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin ja hallintoon liittyen asetuksella on tarkoitus säätää muun muassa hätäkeskuslaitoksen johtokunnasta, hätäkeskuslaitosta koskevien asioiden ratkaisemisesta, hätäkeskuslaitoksen johtokunnan tehtävistä ja päätösvaltaisuudesta, hätäkeskuslaitoksen hätäkeskusyksiköstä, hätäkeskuslaitoksen johtamisesta sekä hätäkeskuksen tehtävistä.

Hätäkeskuslaitoksen johtokunnassa olisi edustus ainakin sisäasiainministeriöstä (pelastusosasto ja poliisiosasto) ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä. Johtokunnan tehtävänä olisi muun muassa vahvistaa yleiset tavoitteet hätäkeskuslaitoksen toiminnalle sekä käsitellä hätäkeskuslaitoksen toimintaedellytyksiä ja hallintoa koskevat periaatteellisesti tärkeät ja laajakantoiset asiat. Johtokunta päättäisi myös hätäkeskuslaitoksen talousarvioesityksestä sekä toiminta- ja taloussuunnitelmasta.

Hätäkeskuslaitoksen hallinnon järjestämi-

sestä määrättäisiin tarkemmin asetuksen lisäksi työjärjestyksessä, jossa määrättäisiin yksityiskohtaisemmin muun muassa asioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta hätäkeskuksissa ja hätäkeskusyksikössä.

Työjärjestyksellä määrättäväksi tulisi muun muassa toimintayksikön tehtävien ja toiminnan tarkempi määrittely, toimintayksikön johtoryhmä ja johtamistoiminta, henkilöstöhallinto ja taloushallinto. Asioiden ratkaisemista koskevissa työjärjestyksen määräyksissä säädeltäisiin tarkemmin eri viranhaltijoiden oikeudet ja velvollisuudet päätöksenteossa. Henkilöstön tehtävät määriteltäisiin tehtäväryhmittäin tai muutoin riittävän yksilöidysti. Yhteistyön järjestämiseksi hätäkeskuksen palveluja käyttävien viranomaisten kanssa hätäkeskuksen työjärjestykseen tulisi ottaa määräykset yhteistyöryhmästä, joka koostuisi hätäkeskuksen toiminta-alueen pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen johtavista viranhaltijoista. Hätäkeskusyksikön osalta yhteistyö hätäkeskusten palveluja käyttävien viranomaisten kanssa toteutuisi ensisijaisesti hätäkeskuslaitoksen johtokunnan toiminnassa.

Sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksenantovaltuus

Ministeriöiden asetukset lakiehdotuksen 19 §:n asiakokonaisuuksista yhdenmukaistavat ja selkeyttävät hätäkeskusten toimintaperiaatteita ja auttavat muun muassa hätäkeskusten palvelujen laadunvarmistamisessa. Muun muassa hätäilmoitusten vastaanottamisesta ja tehtävien välittämisestä voitaisiin antaa hallinnonalakohtaiset säännökset siten, että avun tarve ja tehtävien luokitus olisi määriteltävissä riittävän yksilöidysti, luotettavasti ja yhtäläisin perustein kaikissa hätäkeskuksissa.

Poliisiasetuksen muuttaminen

Poliisiasetuksen 1 §:ää on tarkoitus muuttaa hätäkeskuslain voimaan saattamisen yhteydessä siten, että poliisiasetuksen poliisi miesten luetteloon lisättäisiin selvyyden vuoksi nimenomaisesti mainiten hätäkeskusten palveluksessa olevat poliisimiehet. Selvennys on tarpeen, koska muun muassa poliisimiesten virasta eroamisista sekä siihen liittyen eläkeistä sädetään erityislainsäädännössä muista viranhaltijoista poikkeavasti.

### 3. Voimaantulo

Hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun asetuksen mukaan sisäasiainministeriön on ilmoitettava kokeilualueen kunnille viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2000, jos hätäkeskusten ylläpitovastuu palaa asianomaisilla alueilla kunnille. Tästä ja hätäkeskusjärjestelmän valmistelutoimenpiteistä johtuen hätäkeskuslaki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2000.

Laki pelastustoimilain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2001. Lain voimaantulosäännöksen mukaan nyt voimassa olevia pelastustoimilain säännöksiä sovellettaisiin kunnalliseen hätäkeskukseen kunnes hätäkeskustoiminta asianomaisella alueella on siirtynyt valtion ylläpidettäväksi. Kokeiluhätäkeskusten osalta olisi voimassa kokeilun päättymiseen eli 1 päivään huhtikuuta 2001, mitä niiden osalta säädetään hätäkeskuskokeilulaissa.

### 4. Säättämisyjärjestys

Lakiehdotuksen säännöksiä hätäkeskustietojärjestelmästä (7 §) ja tiedonsaantioikeudesta rekistereistä (8 §) on tarkasteltava suhteessa hallitusmuodon perusoikeuksiin. Hallitusmuodon 8 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu ja henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Hätäkeskustietojärjestelmän suhteesta perusoikeuksiin

Hätäkeskus tarvitsee lakiehdotuksessa esitettyä tietojen rekisteröintioikeutta, jotta se voisi palvella asianmukaisesti pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen kentällä toimivia yksiköitä. Ilman riittäviä tehtäväkohtaisia ennakkotietoja voidaan vaarantaa kentällä toimivien yksiköiden työturvallisuus sekä heikentää niiden mahdollisuuksia suoriutua asianmukaisesti annetuista tehtävistä. Henkilön tai kohteen vaarallisuutta koskevien tietojen rekisteröiminen parantaa myös yleisön turvallisuutta, koska viranomaiset voivat saada ajoissa tietoonsa mahdollisia varotoimenpiteitä tehtävän yhteydessä edellyttävän henkilön tai kohteen.

Oikeutta tietojen rekisteröimiseen on esitetty vain siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä hätäkeskuksen toiminnan kannalta sen tukiessa kentällä toimivia viranomaisten yksiköitä. Säännökset ovat myös välttämät-

toimia kentällä toimivien viranomaisten työturvallisuuden varmistamiseksi sekä tietyissä tapauksissa henkilön oman turvallisuuden kannalta. Säännöksistä aiheutuva rajoitus henkilöiden yksityiselämän suojaan on vähäinen ja hätäkeskushenkilöstön salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden osalta tulee noudattavaksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki.

Oikeus rekisterin pitämiseen on määritelty lakiehdotuksessa täsmällisesti ja tarkkarajaisesti eikä hätäkeskuslaitoksella ole oikeutta rekisteröidä muita kuin laissa määriteltyjä tietoja. Lakiehdotuksen mukaan hätäkeskuslaitos voi vastuullisena rekisterinpitäjänä ylläpitää henkilörekisteriä niiden tietojen tallentamista varten, jotka koskevat hätäilmoituksen vastaanottamista, yksiköiden hälyttämistä ja muita hätäkeskuksen toimintaan liittyviä tärkeitä seikkoja. Pykälässä on edellä kuvatun rajauksen lisäksi yksityiskohtaisesti luetteloitu ne tiedot, joita hätäkeskuslaitoksen rekisteriin voidaan tallentaa. Suurin osa tiedoista koskee suoranaisesti hätäilmoituksen vastaanottamista ja yksiköiden hälyttämistä. Pykälässä tarkoitettuja muita hätäkeskuksen toimintaan liittyviä tärkeitä seikkoja ovat pykälän 1 momentin luettelossa yksilöidyt asiakokonaisuudet, jotka koskevat hätäkeskuksen toiminnan seuranta- ja arviointia koskevia tietoja, tehtävän suorittamiseksi välttämättömiä henkilötietoja hätäkeskukseen tulleen ilmoituksen kohteesta sekä työturvallisuuden kannalta tarpeellisia kohteen tunnistamistietoja.

Rekisterien käyttöoikeuden suhteesta perusoikeuksiin

Nykyisten erillisten poliisin hälytyskeskusten henkilöstöllä (päivystäjinä toimivilla poliisimiehillä) on oikeus poliisin rekisterien

käyttämiseen tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Poliisin hälytyskeskukset korvaavien hätäkeskusten henkilöstölle ehdotetaan saman tasoista rekisterien käyttöoikeutta kuin ensiksi mainittujen hälytyskeskusten henkilöstöllä nykyisin on. Poliisin kenttäyksiköiden ja hätäkeskuksen mahdollisuus selviytyä asianmukaisesti niille säädetystä tehtävästä edellyttää tiedonsaantioikeutta poliisin henkilörekistereistä annetun lain mukaisesta poliisiasiain tietojärjestelmästä ja hallintoasiain tietojärjestelmästä sekä tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain mukaisesta ajoneuvorekisteristä ja ajokorttirekisteristä samoin kuin eräistä muista poliisin käytössä olevista rekistereistä.

Vastaavasti hätäkeskus tarvitsee pelastustoimen yksiköiden tukemiseen ja avustamiseen tietoja kunnan pelastustoimen hälytys-, toimenpide- ja valvontarekistereistä. Hätäkeskuksen henkilöstön oikeus saada tietoja teleyritykseltä muun muassa siitä liittymästä, josta hätäilmoitus on tehty, mahdollistaa avun toimittamisen siinäkin tapauksessa, että ilmoituksen tehnyt on kykenemätön yksilöimään riittävän tarkasti kohdetta, jossa apua tarvitaan.

Rekisterien käyttöoikeus on edellä esitetyn mukaisesti rajattu tarkasti käytön välttämättömyyteen hätäkeskuksen lakisääteisen tehtävän asianmukaisen hoitamisen kannalta ja rekisterien käyttöoikeus palvelee väestöä parantamalla hätäkeskusten ja muiden väestölle apua antavien viranomaisten toimintamahdollisuuksia.

Lakiehdotus voidaan esitetyn perusteella käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisesti tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

## 1.

**Hätäkeskuslaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

## 1 §

*Lain tarkoitus*

Tämän lain tarkoituksena on turvata hätäkeskuspalvelujen tuottaminen, saatavuus ja laatu tasapuolisesti maan eri osissa sekä tuhostaa viranomaisien yhteistoimintaa.

## 2 §

*Lain soveltamisala*

Tätä lakia sovelletaan pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustoiminnan järjestämiseen ja hätäkeskuksiin sekä hätätilanteita koskeviin ilmoituksiin, jollei ilmoitusten käsittelystä muualla laissa toisin säädetä.

Poiketen mitä edellä 1 momentissa säädetään tätä lakia ei sovelleta hätäkeskustoimintaan Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kunnissa. Näiden kuntien hätäkeskustoiminnasta sekä velvollisuudesta perustaa hätäkeskus ja ylläpitää sitä on voimassa mitä pelastustoimilaissa (561/1999) kuntien ylläpitämästä hätäkeskustoiminnasta säädetään. Poliisin hälytyskeskuksista tässä momentissa mainittujen kuntien alueilla on voimassa mitä niistä poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992) tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

## 3 §

*Hätäkeskustoiminnan johto- ja ohjaussuhteet*

Hätäkeskustoimintaa varten on valtion ylläpitämä hätäkeskuslaitos, johon kuuluvat hätäkeskusyksikkö ja sen alaiset hätäkeskukset.

Hätäkeskuslaitos on sisäasiainministeriön alainen. Sisäasiainministeriö johtaa laitosta yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Kukin hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen ohjaa hätäkeskuksia omaa toimialaansa koskevissa asioissa. Hätäkeskus suorittaa lisäksi ne toimialaansa kuuluvat tehtävät, jotka tehtäviä suorittavien viranomaisten yksiköt toimivaltuuksiensa rajoissa antavat tai määräävät tehtäväksi.

## 4 §

*Hätäkeskuksen tehtävät*

Hätäkeskuksen tehtävänä on vastaanottaa tässä laissa tarkoitettuja ilmoituksia sekä tilanearvioon ja hallinnonalakohtaisiin ohjeisiin perustuen välittää tehtäviä asianomaisille yksiköille. Lisäksi hätäkeskus toimii pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viestikeskuksena, tukee ja avustaa yksiköitä sekä hoitaa muut sille säädetty tai määrätty hätäkeskustehtävät.

Hätäkeskus voi hoitaa myös muita sen toimialaan soveltuvia tehtäviä, jos ne eivät haittaa edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien hoitamista. Vartioimisliikelain (237/1983) soveltamisalaan kuuluvia valvonta- ja hälytysten välitystehtäviä hätäkeskus saa kuitenkin hoitaa ainoastaan, jos yleinen tärkeä etu sitä edellyttää tai tehtävät liittyvät kunnan tai valtion omistamien tai hallitsemien kiinteistöjen kiinteistönvalvonta- tai rikosilmoitinlaitteisiin taikka vastaaviin laitteisiin.

## 5 §

*Hätäkeskusalueet ja hätäkeskuksen sijainti*

Hätäkeskustoiminnan järjestämiseksi valtakunnan alue jaetaan hätäkeskusalueisiin, jotka määrää valtioneuvosto.

Hätäkeskusten sijainnin määrää sisäasiainministeriö kuultuaan niitä keskeisimpiä tahojia, joiden tehtäviä hätäkeskukset hoitavat.

## 6 §

*Hätäkeskustoiminnan turvaaminen*

Hätäkeskusten toiminta on järjestettävä ja keskuksat on sijoitettava siten, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa.

## 7 §

*Hätäkeskustietojärjestelmä*

Hätäkeskuslaitos ylläpitää vastuullisena rekisterinpitäjänä henkilörekisteriä niiden tietojen tallentamista varten, jotka koskevat ilmoituksen vastaanottamista, yksiköiden hälyttämistä ja muita hätäkeskuksen toimintaan liittyviä tärkeitä seikkoja. Rekisteriin saadaan tallentaa:

1) ilmoituksen tekijän ja vastaanottajan nimet;

2) ilmoituksen tekotapa ja sisältö puhelin-tunniste- ja osoitetietoineen sekä ilmoituksen nauhoite tai vastaava tekninen tallenne;

3) ilmoituksen kohteena olevan henkilön nimi ja osoite sekä kohteen yksilöintitiedot mukaan lukien sen omistajan tai haltijan nimi ja osoite tai muu vastaava tunnistamistieto;

4) tehtävää suorittamaan lähetetyn yksikön toimenpiteitä koskevat tiedot siltä osin kuin se on tarpeellista hätäkeskuksen toiminnan seurantaa ja arviointia varten;

5) henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta; henkilötiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta taikka henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia taikka tiedot sosiaalihuollon toimenpiteistä saadaan kuitenkin tallentaa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä tehtävää suorittamaan lähetetyn yksikön yksittäisen tehtävän suorittamiseksi.

Tieto tulee poistaa henkilörekisteristä, kun se ei ole enää rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellinen, kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta. Henkilön omaan turvallisuuteen tai työturvallisuuteen liittyviä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan

poisteta, jos tietojen edelleen säilyttäminen on todettu tietojen käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliseksi viiden vuoden kuluessa niiden tallentamisesta tai edellisestä tietojen tarpeellisuuden toteamisesta. Tietojen tarpeellisuuden toteamisesta on tehtävä merkin-tä.

## 8 §

*Tiedonsaantioikeus rekistereistä*

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöön kuuluvalla on hätäkeskukselle laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saada tehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka asianomaisen yksikön tukemiseksi tarpeellisia tietoja maksutta asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitulla tavalla. Tässä tarkoituksessa voidaan saada:

1) tietoja poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/1995) 1 a §:ssä tarkoitettua poliisiasiaain tietojärjestelmästä, 1 b §:ssä tarkoitettua hallintoasiain tietojärjestelmästä ja 3 b §:ssä tarkoitettua kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä;

2) ulkoasiainministeriön tietojärjestelmistä tietoja viisumi- sekä oleskelu- ja työlupapäätöksistä;

3) ulkomaalaisviraston tietojärjestelmistä ulkomaalaislaissa (378/1991) tarkoitettujen asioiden käsittelyssä ja ulkomaalaislain noudattamisen valvonnassa tarvittavia tietoja;

4) lääninhallitusten liikennelupatietojärjestelmistä luvanvaraisten liikenteen valvonnassa tarvittavia tietoja;

5) tullin tietojärjestelmistä tietoja rikosten ehkäisyä ja tutkintaa taikka ulkomaalaisasioiden käsittelyä sekä ulkomaalaisen maahantulon ja maastalähdön valvontaa varten;

6) rajavartiolaitoksen tietojärjestelmistä tietoja henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvontaa varten ja siihen kuuluvan rajatarkastuksen suorittamista, ulkomaalaisia koskevien säännösten noudattamisen valvontaa sekä rikosten estämistä, paljastamista ja esitutkintaa varten sekä valtion turvallisuuden suojaamiseksi;

7) ajoneuvohallintokeskuksen tieliikenteen tietojärjestelmän ajoneuvorekisterin tietoja ja ajokorttirekisterin tietoja ajo-oikeuteen ja liikennelupaan liittyvien asioiden käsittelyä

sekä henkilötietojen tarkastamista varten;

8) verohallinnon tietojärjestelmistä verovelvollisen tuloja ja varallisuutta koskevia tietoja sekä muita verotustietoja, jotka rikoslain (39/1889) 2 a luvun 2 §:n mukaan ovat tarpeen päiväsakon suuruuden määrittämistä varten;

9) tietoja kunnan pelastusviranomaisen pelastusyksiköiden hälyttämisestä sekä tietoja niiden suorittamista toimenpiteistä pitämistä hälytys- ja toimenpiderekistereistä sekä paloturvallisuuden valvontaa ja tarkastamista varten pitämistä valvontarekistereistä;

10) väestötietojärjestelmästä väestötietolain (507/1993) 4 ja 5 §:ssä tarkoitettuja tietoja;

11) teleyritykseltä tunnistetietoina liittymän numero ja muun tunnisteen ohella tieto liittymän asennusosoitteesta ja tilaajasta tai käyttäjästä sekä tieto tukiaseman sijainnista, jonka kautta matkaviestimellä tehty hätäilmoitus on ohjattu yleiseen televerkkoon.

12) tietoja pelastustoimilain (561/1999) 66 §:ssä tarkoitetuista kunnallisten hätäkeskusten hälytysrekistereistä ja poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/1995) 6 §:ssä ja 7 §:ssä tarkoitetuista poliisin hälytyskeskuksen toimintaa varten perustetuista henkilörekistereistä.

Oikeus saada tietoja 1 momentin 1—8 kohdassa tarkoitetuista rekistereistä on tietosisällön ja käyttötarkoituksen suhteen siten rajoitettu kuin poliisimiehen oikeudesta tietojen saamiseen ja käyttämiseen säädetään. Vastaavasti koskee oikeus saada tietoja pelastusviranomaisen tietojärjestelmistä vain pelastusyksikön hälyttämisessä ja avustamisessa tarpeellisia tietoja. Tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista hätäkeskuslaitoksen on esitettävä tiedon luovuttajalle selvitys järjestelmästä erityisesti tietosuojaan ja tietoturvallisuuden kannalta sekä varattava tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

## 9 §

### *Tietojen luovuttaminen*

Edellä 7 ja 8 §:ssä tarkoitettuja tietoja voidaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa poliisi- tai pelastusyksikölle taikka muulle yksikölle, jonka hätäkeskus on hälyttänyt tai jota varten tieto on yksikön pyynnöstä hankittu. Tiedot voi-

daan luovuttaa myös poliisin hälytyskeskukselle ja kuntien ylläpitämälle hätäkeskukselle teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Tiedot, jotka hätäkeskus on saanut 8 §:n 1 momentin 1—8 kohdan nojalla, saadaan luovuttaa vain poliisin toimintayksikölle. Vastaavasti 8 §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla vastaanotetut tiedot saadaan luovuttaa vain pelastustoimen yksikölle.

Hätäkeskuksen poliisitoimen toimintayksiköltä vastaanottama tieto hälytystehtävän suorittamisesta voidaan 1 momentissa tarkoitettun salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa asianomaisen henkilörekisterin pitämisestä vastaavalle poliisiviranomaiselle. Samoin voidaan pelastustoimen toimintayksiköltä vastaanotettu tieto luovuttaa pelastusviranomaisen vastuulliselle rekisterinpitäjälle.

Edellä tarkoitettun salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden estämättä voidaan luovuttaa tieto, jonka ilmaiseminen on yksittäistapauksessa tarpeen hengen tai terveyden suojaamiseksi tai huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi, jolloin tiedon saajan salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta on vastaavasti voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

## 10 §

### *Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset*

Hätäkeskuksen henkilöstöltä voidaan vaatia tehtävään soveltuva tutkinto ja kokemusta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Hätäkeskuksen palveluksessa olevien poliisimiesten kelpoisuusvaatimuksista on voimassa mitä poliisin osalta laissa tai lain nojalla erikseen säädetään.

## 11 §

### *Hätäkeskusten siirtyminen valtiolle ja ylläpito siirtymäaikana*

Hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain (1257/1993) mukaiset valtion kokeiluhätäkeskukset muuttuvat tässä laissa tarkoitetuiksi valtion hätäkeskuksiksi 1 päivänä huhtikuuta 2001, jolloin niiden hätäkeskusalueena on edellä mainitun lain 2 §:ssä tarkoitettu toiminta-alue ja sijaintipaikkana nykyinen sijaintipaikka, kunnes hätäkeskusalueista tai hätäkeskusten sijainnista tämän lain 5 §:n perusteella toisin määrätään.

Hätäkeskustoiminta siirtyy muilla kuin 1 momentissa tarkoitetuilla hätäkeskusalueilla valtion ylläpidettäväksi vuoteen 2006 mennessä siten kuin sisäasiainministeriö asiasta tarkemmin määrää.

Kuntien velvollisuudesta pitää siirtymäaikana yllä kunnallisia hätäkeskuksia säädetään pelastustoimilaissa (561/1999).

## 12 §

### *Hälytystietojen luovuttaminen hätäkeskuslaitokselle*

Kuntien ylläpitämät hätäkeskukset ja poliisin hälytyskeskusten hälytysjärjestelmien rekisterinpitäjät ovat velvollisia luovuttamaan korvauksetta hätäkeskuslaitokselle pelastustoimilain 66 §:ssä ja poliisin henkilörekistereistä annetun lain 6 ja 7 §:ssä tarkoitettujen hälytysrekisterien tiedostot ja muun yksiköiden hälyttämiseksi tarvittavan aineiston hätäkeskustoiminnan siirtyessä valtion ylläpidettäväksi.

## 13 §

### *Virkojen täyttäminen*

Hätäkeskusten virat, lukuunottamatta hätäkeskusten päällikön virkaa, voidaan hätäkeskuksen toiminnan alkaessa täyttää lakautettavien kunnallisten hätäkeskusten ja poliisin henkilöstöllä virkoja haettavaksi julistamatta. Kunnallisista hätäkeskuksista siirtyvä henkilöstö voidaan nimittää tällöin säädettyjen kelpoisuusvaatimusten estämättä.

Hätäkeskuskokeilusta annetun lain mukaisen kokeiluhätäkeskusten henkilöstö, kokeiluhätäkeskusten päälliköt mukaan lukien, nimitetään virkoja haettavaksi julistamatta kokeiluhätäkeskusten toimintaa jatkavien hätäkeskusten virkoihin.

## 14 §

### *Oikeus kunnallisen eläkejärjestelmän mukaiseen alempaan eläkeikään eräissä tapauksissa*

Tämän lain perusteella kunnallisesta palvelussuhteesta tai kokeiluhätäkeskuksen palveluksesta hätäkeskuksen palvelukseen siirtyvä, kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) 16 a §:n mukaisen il-

moituksen tehnyt viranhaltija ja työntekijä säilyttää pykälässä mainitun oikeutensa alempaan eläkeikään edellyttäen, että hänen palvelussuhteensa valtioon jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka. Ilmoituksen tehnyt viranhaltija tai työntekijä ei kuulu 1 päivänä heinäkuuta 1989 voimaan tulleen varhaiseläkejärjestelmän piiriin.

## 15 §

### *Poliisimiehen oikeus alempaan eläkeikään eräissä tapauksissa*

Tämän lain mukaiseen palvelukseen siirtyvä poliisimies, jolla on ollut valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/1989) voimaantulosäännöksessä tarkoitettu oikeus eläkeiän valintaan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa olleiden säännösten mukaan ja joka on tehnyt tätä koskevan valintailmoituksen, säilyttää oikeutensa mainittuun eläkeikään edellyttäen, että hänen valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluva palveluksensa jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka.

Valtion eläkelain (280/1966) mukaisen vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä edellä 1 momentissa tarkoitettujen ammatillisen eläkeikäjärjestelmän mukaisessa eläkeiässä olevaan edellytykseen, jonka mukaan työntekijällä on oltava palvelusta alempaan eläkeikään oikeuttavassa tehtävässä vähintään kuusi kuukautta välittömästi ennen kyseisen eläkeiän saavuttamista ja että hänellä palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden viimeisen vuoden aikana on eläkeikää kyseisessä alemman eläkeiän tehtävässä yhteensä vähintään kolme vuotta, otetaan huomioon tämän lain mukainen palvelus sekä palvelus hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetussa laissa tarkoitettua valtion kokeiluhätäkeskuksessa.

## 16 §

### *Poliisimiehen eroamisikä*

Hätäkeskuksen palveluksessa olevan poliisimiehen eroamisikästä on voimassa, mitä poliisimiehen eroamisikästä säädetään poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa (158/1996).

## 17 §

*Palvelussuhteen ehtojen määräytyminen siirtymävaiheessa*

Valtion virkaan 13 §:n 1 momentin nojalla nimitetyn henkilön palvelussuhteen ehtojen määräytymisessä otetaan kunnassa hyväksi luettu palveluaika huomioon valtion palvelua vastaavalla tavalla. Henkilö säilyttää kunnan palveluksessa ansaitsemansa lomaoikeuden siirtyessään valtion palvelukseen. Siirtymivuoden ja sitä seuraavan vuoden vuosiloman pituus on vähintään sama kuin se olisi kunnan viranhaltijoita tai työntekijöitä koskevien, siirtohetkellä voimassa olleiden perusteiden mukaan.

## 18 §

*Tarkemmat säännökset*

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) hätäkeskuslaitoksen tehtävistä ja hallinnosta;
- 2) hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksestä;
- 3) hätäkeskushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista;
- 4) hätäkeskushenkilöstön nimittämisestä;
- 5) hätäkeskuksen päälliköstä;

6) hätäkeskushenkilöstön virkapuvusta, luukunottamatta poliisivirkoja.

## 19 §

*Ministeriön norminantovaltuus*

Sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tätä lakia täsmentäviä hätäkeskustoimintaa koskevia säännöksiä:

- 1) ilmoitusten vastaanottamisesta ja välittämisestä;
- 2) hätäkeskuksen tehtävästä viranomaisten tukemisessa ja avustamisessa;
- 3) hätäkeskuksen viestikeskustehtävistä;
- 4) hätäkeskuksen viranomaisyhteistyöstä.

## 20 §

*Voimaantulosäännös*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 15 §:n 2 momenttia sovelletaan vanhuuseläkkeeseen, jonka eläketapahuma sattuu 1 päivänä huhtikuuta 2001 tai sen jälkeen.

Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voidaan ryhtyä ennen lain voimaantuloa.

## 2.

**Laki****pelastustustoimilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1999 annetun pelastustustoimilain (561/1999) 11 §:n 1 momentti sekä

muutetaan 42 § ja 43 §:n 1 momentti seuraavasti:

## 42 §

*Hätäkeskukset*

Hätäilmoitusten vastaanottamista ja hälyttämistä varten on Espoon, Helsingin, Kauniainen, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan

kuntien perustettava hätäkeskus ja ylläpidettävä sitä. Hätäkeskus sijoitetaan asianomaisten kuntien keskenään sopimaan kuntaan.

Hätäkeskustoiminnasta muissa kuin 1 momentissa mainituissa kunnissa säädetään hätäkeskuslaissa ( / ).

Jos 1 momentissa tarkoitettut kunnat eivät pääse hätäkeskuksen perustamisesta, ylläpi-

dosta, kustannusten jaosta ja hätäkeskuksen sijoittamisesta sopimukseen, päättää siitä lääninhallitus.

#### 43 §

##### *Hätäkeskuksen tehtävät*

Edellä 42 §:n 1 momentissa tarkoitetun hätäkeskuksen tehtävänä on ottaa vastaan hätä- ja onnettomuusilmoituksia kaikkina vuorokauden aikoina ja hälyttää tarvittava apu sekä toimia pelastustoiminnan viestikeskuksena. Hätäkeskus voi hoitaa muitakin

tehtäviä, jos niistä ei ole haittaa hätäkeskuksen tämän lain mukaiselle toiminnalle.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 20 .

Hätäkeskuslain nojalla valtion ylläpitovastuulle siirtyvien hätäkeskusten osalta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa 11 §:n 1 momenttia sekä pelastustoilain (561/1999) 9 lukua ja 66 §:ää, kunnes hätäkeskustoiminta hätäkeskuslain 11 §:n 2 momentin mukaisesti siirtyy valtion ylläpidettäväksi.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 1999

**Tasavallan Presidentti**

**MARTTI AHTISAARI**

Sisäasiainministeri *Kari Häkämies*

## 2.

**Laki****pelastustoimilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* 30 päivänä huhtikuuta 1999 annetun pelastustoimilain (561/1999) 11 §:n 1 momentti sekä  
*muutetaan* 42 § ja 43 §:n 1 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 11 §

## 11 §

*Aaluejaot**Aaluejaot*

*Hälytystoiminnan järjestämiseksi valtakunnan alue jaetaan hälytysalueisiin, jotka määrää valtioneuvosto.*

(1. mom. kumotaan)

## 42 §

## 42 §

*Hätäkeskukset**Hätäkeskukset*

Hätäilmoitusten vastaanottamista ja hälyttämistä varten on 11 §:ssä tarkoitettuun hälytysalueeseen kuuluvien kuntien perustettava hätäkeskus ja ylläpidettävä sitä. Hätäkeskus sijoitetaan pelastustoimesta vastaavan ministeriön määräämään kuntaan.

Valtion kokeiluhätäkeskuksista säädetään erikseen.

Jos kunnat eivät pääse hätäkeskuksen perustamisesta, ylläpidosta ja kustannusten jaosta sopimukseen, päättää siitä lääninhallitus.

Valtion tehtävänä on järjestää ja pitää yllä hätäkeskusten väliset sekä niiden ja lääninhallitusten väliset viestiyhteydet.

*Hätäilmoitusten vastaanottamista ja hälyttämistä varten on Espoon, Helsingin, Kauniainen, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kuntien perustettava hätäkeskus ja ylläpidettävä sitä. Hätäkeskus sijoitetaan asianomaisten kuntien keskenään sopimaan kuntaan.*

*Hätäkeskustoiminnasta muissa kuin 1 momentissa mainituissa kunnissa säädetään hätäkeskuslaissa ( 1 ).*

*Jos 1 momentissa tarkoitetut kunnat eivät pääse hätäkeskuksen perustamisesta, ylläpidosta, kustannusten jaosta ja hätäkeskuksen sijoittamisesta sopimukseen, päättää siitä lääninhallitus.*

## 43 §

## 43 §

*Hätäkeskuksen tehtävät**Hätäkeskuksen tehtävät*

Hätäkeskuksen tehtävänä on ottaa vastaan hätä- ja onnettomuusilmoituksia kaikkina vuorokauden aikoina ja hälyttää tarvittava apu sekä toimia pelastustoiminnan viestikes-

*Edellä 42 §:n 1 momentissa tarkoitetun hätäkeskuksen tehtävänä on ottaa vastaan hätä- ja onnettomuusilmoituksia kaikkina vuorokauden aikoina ja hälyttää tarvittava*

*Voimassa oleva laki*

kuksena. Häätäkeskus voi hoitata muitakin tehtäviä, jos niistä ei ole haittaa häätäkeskuk- sen tämän lain mukaiselle toiminnalle.

---

*Ehdotus*

apu sekä toimia pelastustoiminnan viestikes- kuksena. Häätäkeskus voi hoitata muitakin tehtäviä, jos niistä ei ole haittaa häätäkeskuk- sen tämän lain mukaiselle toiminnalle.

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Häätäkeskuslain nojalla valtion ylläpitovastuulle siirtyvien häätäkeskusten osalta sovelletaan tämän lain voimaantulles- sa voimassa olevaa 11 §:n 1 momenttia sekä pelastustoimilain (561/1999) 9 lukua ja 66 §:ää, kunnes häätäkeskustoiminta häätäkeskus- lain 11 §:n 2 momentin mukaisesti siirtyy valtion ylläpidettäväksi.*

---